

vestnik

Letnik XXIII.

Celovec, petek, 23. avgust 1968

Štev. 33 (1367)

Čete varšavskega pakta zasedle ČSSR

V noči od torka na sredo so čete držav članic varšavskega pakta — Sovjetske zveze, Poljske, Vzhodne Nemčije, Madžarske in Bolgarije — prestopile meje Češkoslovaške in začele zasedbo države. Češkoslovaško vodstvo je v razglasu ugotovilo, da je bila ta akcija izvedena brez vednosti češkoslovaških voditeljev ter ne nasprotuje le osnovnim načelom odnosov med socialističnimi deželami, marveč predstavlja tudi kršitev mednarodnega prava. Hkrati je bilo češkoslovaško ljudstvo pozvano, naj ohrani mir in se ne zoperstavlja napredujočim četam; izrecno je bilo v prvem proglasu rečeno, da češkoslovaška vojska in varnostni organi niso dobili povelja za obrambo dežele.

Vesti iz Češkoslovaške so razumljivo vznemirile vso mednarodno javnost. Posebno v prvih urah je zavladovala splošna zaskrbljenost, kajti vesti, ki so prihajale iz Češkoslovaške, so bile nezanesljive in so si medseboj nasprotovale, tako da nihče ni prav vedel, kaj se v deželi dogaja. Pozneje je postal položaj že nekoliko bolj pregleden

in objavljeni so bili tudi prvi komentarji, ki so zadnje dogodke prikazali v nekoliko bolj stvarni luči, kot pa je bil to primer v začetku. Iz držav, katerih čete so udeležene pri zasedbi Češkoslovaške, so bile v začetku vesti zelo skope. Le sovjetska agencija TASS je objavila sporočilo, v katerem je rečeno, da so češkoslovaški vladni in parlij-

ski funkcionarji (katerih imena vendar niso bila objavljena) zaprosili Sovjetsko zvezo za pomoč proti nevarnosti, ki grozi socialističnemu sistemu. Nasprotno pa so češkoslovaški voditelji — kakor poročamo zgoraj — v svojem proglasu na ljudstvo izjavili, da je bila zasedba dežele izvedena proti njihovi volji.

V zahodnih državah so intervencijo držav varšavskega pakta na Češkoslovaškem obsodili kot grobo vmešavanje v notranje zadeve suverene države. Pač pa je na Zahodu iz večine komentarjev in stališč razbrati mnenje, da zadnji dogodki na Češkoslovaškem pravzaprav niso tako daleč presenelili, saj je bilo za politične opazovalce sprič tako imenovanega procesa liberalizacije na Češkoslovaškem več ali manj le vprašanje časa, kdaj bo ta proces dosegel točko, ko Sov. zveza in ostale države varšavskega pakta ne bodo več ostale prekrizanih rok.

Kaj je bil resnični vzrok, ki je sprožil sedanje dogodke na Češkoslovaškem? Na to vprašanje širša javnost verjetno ne bo tako kmalu dobila avtentičnega in zadovoljivega odgovora, kakor trenutno tudi še nihče ne more povedati, kakšen bo nadaljnji razvoj trenutnega položaja. Vsekakor pa je že zdaj jasno, to sta posebno naglasila jugoslovanski predsednik Tito in romunski predsednik Ceausescu, da pomeni akcija Sovjetske zveze in ostalih članic varšavskega pakta v tem primeru hud udarec mednarodnemu komunističnemu in delavskemu gibanju, ker je omajala zaupanje v načela suverenosti in neodvisnosti držav in narodov, da svobodno oblikujejo in usmerjajo svojo usodo.

večjih pomislekov izrekli za pogovore.

Ravno v trenutku, ko je torej izgledalo, da bo res prišlo do takih stikov med obema nemškima državama, pa se je zapletel položaj na Češkoslovaškem, tako da trenutno seveda tudi vprašanje ministrskega sestanka med Vzhodno in Zahodno Nemčijo ni več aktualno. Šele bodoči razvoj bo pokazal, kdaj bo ozračje spet toliko „normalno“, da bo zamisel o sestanku lahko uresničena, z njo pa napravljen nedvomno zelo važen korak naprej po poti k vzpostavitvi boljših odnosov med dvema nemškima državama.

V političnih krogih vsekakor prevladuje mnenje, da bi navezava stikov na ministrski ravni lahko bistveno prispevala k razširitvi mnogih danes še odprtih ali spornih problemov v zvezi s tako imenovanim nemškim vprašanjem. Zato je le upati da bi pogoji za to čim prej spet dozoreli.

Zbližanje v nemški politiki?

Prvič v zgodovini obstoja dveh nemških držav kaže razvoj v smer rahlega popuščanja napetosti ter v političnih krogih ne izključujejo možnosti, da bo že v doglednem času prišlo do prvega stika na ministrski ravni. Doslej je Bonn take stike vedno odklanjal, češ da bi pomenili v gotovi meri uradno priznanje Vzhodne Nemčije, s tem pa usoden udarec trmastemu stališču bouskih politikov, da je Zahodna Nemčija edini predstavnik vsega nemškega naroda.

Po nedavnem predlogu vzhodnonemškega ministra za zunanjo trgovino Sölla, naj bi se pogovori o gospodarskih vprašanjih med obema državama odvijali med njim in zahodnonemškim ministrom za gospodarstvo Schillerjem, so v Bonnu naenkrat odkrili, da taki stiki ne bi škodovali. Nekateri so celo mnenja, da gre le še za vprašanje, kdaj in kje naj bi se oba ministra sestala k prvemu pogovoru. Tako v vladi kakor predvsem v vodstvih strank so se namreč brez

Dvojezični šolski pouk

VODI K MEDSEBOJNEMU RAZUMEVANJU TER SLUŽI OHRANITVI IN UTRDITVI MIRU

Spet enkrat se poletne počitnice nagibajo h koncu in kmalu se bo začelo novo šolsko leto. Začetek novega šolskega leta je že sam po sebi važen dogodek, v naših razmerah pa je še toliko večjega pomena, ker postavlja starše pred odločitev, od katere ne zavisijo le bodoči razvoj njihovih otrok, marveč konec konca tudi usoda slovenskega ljudstva na Koroškem. Gre namreč za odločitev, ki jo nalaga manjšinski šolski zakon: ali bodo otroci obiskovali izključno nemško šolo, ali pa bodo deležni pouka v obeh deželnih jezikih.

O pomenu znanja jezikov sploh in še posebno jezikov dveh narodov, ki živita na skupni zemlji, smo pisali že toliko, da ni treba vsega tega spet ponavljati. Navajamo samo nekaj načelnih ugotovitev, ki jih glede namena in pomena dvojezičnega pouka vsebujejo uradni učni načrti za dvojezične ljudske in glavne šole na Koroškem, ki jih je leta 1966 sprejelo zvezno ministrstvo za pouk na Dunaju. Takole je rečeno v poglavju, ki govori o didaktičnih načelih:

- „Dvojezični pouk mora učence vzgajati v nemškem in slovenskem jeziku ter jih spoznati s kulturnimi vrednotami večinskega naroda in slovenske manjšine, da bodo zmožni, ob upoštevanju svojih posebnosti vključiti se v gospodarsko in kulturno življenje Avstrije.
- Pri celotnem izobraževalnem delu izvajana vzgoja k vrednotenju državnega jezika in slovenščine vodi k medsebojnemu razumevanju ter služi ohranitvi in utrditvi notranjega miru in nadaljnjemu razvoju medčloveških odnosov v domovini kakor tudi v širnem svetu.“

Spomnimo se teh načelnih ugotovitev, ko se bo začelo novo šolsko leto in bo spet treba poskrbeti za prijave otrok k dvojezičnemu pouku. S tem bomo koristili sebi in lastnim otrokom, prispevali pa bomo hkrati tudi k zagotovitvi mirnega vzdušja in prijateljskega sožitja obeh narodov v deželi!

„Vojna ali mir v Vietnamu“

Tako bi se lahko glasila ena izmed alternativ, pred katerimi se je znašla ameriška demokratska stranka, katere zastopstvo se bo v ponedeljek zbralo v Chicagu, da izvoli kandidata stranke za letošnje predsedniške volitve. Čeprav ima Amerika dovolj notranjih problemov, ki jim bo moral novi predsednik posvetiti vso pozornost, je namreč vietnamski problem slej ko prej v ospredju splošnega zanimanja; še več: prav v tem vprašanju se pogledi posameznih struj v stranki tako močno razlikujejo, da so nekateri opazovalci napovedali celo razdor stranke.

V glavnem si stojita nasproti sedanjí podpredsednik Humphrey, ki tudi v vietnamskem vprašanju velja za zastopnika tako imenovane vladne politike, ter na drugi strani senator McCarthy, katerega smatrajo za „liberalnega“ predstavnika v stranki in je temu primeren tudi njegov koncept za rešitev vietnamskega spora. Vladna struja pod vodstvom Humphreya sicer ne nasprotuje ustavitvi bombardiranja Severnega Vietnama, vendar povezuje tako odločitev s „pozitivnimi znaki zadržanosti“ na strani Hanoja, kar pa je v severnovietnamskih krogih doslej vedno nalletelo na odklonitev, češ napadalec je Amerika in zato mora tudi Amerika napraviti prvi korak na poti k mirni rešitvi problema.

Povsem drugače gleda na vprašanje senator McCarthy, ki je že pogosto zelo ostro kritiziral politiko sedanjega predsednika Johnsona ter je po zločinskem atentatu na senatorja Roberta Kennedyja postal glavni zastopnik „opozicije“ proti vladni struji v demokratski stranki. Njegov program ne predvideva le takojšnje in brezpogojne ukinitve bombardiranja Severnega Vietnama, marveč se hkrati zavzema tudi za vključitev južnovietnamske osvobodilne fronte v novo koalicijsko vlado v Saigonu, ki naj bi pripravila svobodne volitve bodočega predstavništva vietnamskega ljudstva. Za primer, da sedanji režim v Saigonu ne bi bil pripravljen na tako rešitev, je McCarthy celo zahteval, da se mora potem Amerika povsem umakniti iz Vietnama.

Med načeli obeh velikih struj bo moral predstavništvo stranke na bližnjem kongresu iskati in najti nekakšen kompromis, ker le tako bo imel kandidat, katerega bodo izvolili, tudi izglede, da se pri volitvah v novembru uspešno uveljavi proti kandidatu republikancev, to je nekdanjemu podpredsedniku Nixonu, ki v vietnamskem vprašanju zastopa še bolj ostro linijo, kot je sedanja vladna politika.

Obletnica kulturne revolucije na Kitajskem

Pred nedavnim sta minili dve leti, odkar se je na Kitajskem pojavil prvi lepak predsednika Mao Ce Tunga in označil začetek tako imenovane kulturne revolucije. „Bombardirajte komandna mesta!“ je bil naslov lepaka. To je bil v resnici poziv na boj, naslovljen na narod in posebej še na mladino, naj se zbere okoli Mao Ce Tunga v napadu na „korumpirane elemente v KP Kitajske“.

Zdaj, po dveh letih, pa je časnik Ženmin Žibao objavil nujen poziv, v katerem pravi, da je „tako imenovana teorija velikega števila centrov reakcionarna teorija. Če hoče vsak oddelek ali enota center zase, takrat bo v deželi veliko centrov, to pa pomeni, da sploh ne bo centra.“ Skratka, na Kitajskem je samo en center, predsednik Mao poveljuje in njegova povelja je treba poslušati.

Očitno je torej, da je ta poziv naslovljen na nove revolucionarne komiteje, ki so jih vzpostavili v 24 od 29 kitajskih pokrajin. Te komiteje so si zamislili kot nova upravna telesa, ki naj predstavljajo maoistični duh, toda pokazali so, da so prav tako neodvisni in pripravljeni iti svojo lastno pot kakor prej stara partijska komandna mesta. Kaže, da je Mao Ce Tung privedel na oblast svoje nove ljudi samo zato, da bi na koncu ugotovil, da je dobil enako mešanico, kot jo je imel prej.

Sicer pa pogledimo na kratko, kaj se je zgodilo v minulih dveh letih.

Jeseni 1966 so partijske voditelje, ki so ugovarjali Mao Ce Tungu, premestili na stranske položaje ali jih odstranili s pomočjo množičnih demonstracij novo ustanovljene rdeče garde, ki so jih organizirali po vsej Kitajski. Potem so januarja lani izdali nalog, naj dvignejo upor po vsej deželi. V sleherni tovarni, ustanovi ali delovni enoti je morala prevzeti oblast nova maoistična uporniška skupina. Uporniške organizacije so rasle po vseh mestih, zato so pozneje potrebovali več mesecev, preden so jih lahko razpustili. Med tem časom je prispelo navodilo, da je treba ustanoviti zveze za odstranitev starih partijskih voditeljev, in to zvezo so morali sestavljati pripadniki armade, tisti stari funkcionarji, ki so ostali lojalni Mao Ce Tungu, in predstavniki novih upornikov. Toda čim bolj se je razvnela revolucionarni boj, tem bolj se je utrjeval vtis, da so tudi uporniške frakcije postale korumpirane. Zveze niso funkcionirale, ker je bila osebna oblast predmet spora. Mladi ljudje, ki so mahali z rdečimi knjižicami (z nauki Mao Ce Tunga) in ki so jih spodbujali, da bi se dvignili proti stari ideji, so pokazali osebne politične ambicije.

Kitajsko je ta boj razjedal. Ko je pred nekaj več kot letom dni izbruhnil znani incident v Vuhanu, velikem mestu v osrednji Kitajski, je Mao Ce Tung uvidel nevarnost, da bo armada razpadla. Zaradi tega je izdal povelje, naj opustijo skrajnosti, naj pokažejo večjo strpnost do starega partijskega kadra, rdeči gardi pa je ukazal, naj se razide, medtem ko so vodite-

ljem, kot je na primer Ču En Laj, dovolili, da ponovno vzpostavijo red in čimprej ustanovijo revolucionarne komiteje.

Oktober lani je bila ta politika zmernosti v največjem razmahu, zato so mnogi komentatorji in poznavalci kitajskih razmer sodili, da je kulturne revolucije navsezadnje vendarle konec. Toda letošnje pomlad, ko so revolucionarni odbori po vsej Kitajski prevzemali oblast, so uporniške skupine protestirale. Trdile so, da ti komiteji ne negujejo čistega maoističnega duha in da se stari elementi vračajo na oblast. Očitno so bile te skupine nezadovoljne zaradi tega, ker novi uporniki niso dobili svojega deleža oblasti. Mao Ce Tung je zaradi tega izdal povelje za nove boje. Dejal je, da aktivnost množic ni treba dušiti. Boji so potem takem ponovno izbruhnili in Kitajska je bila junija letos na poti, da se vrne tja, kjer je začela pred letom dni.

Ni čudno, če je Mao Ce Tung uvidel, da je zmaga kulturne revolucije resno ogrožena. Če bodo novi revolucionarni komiteji samo z besedami hvalili maoizem, potem bo zmaga kulturne revolucije jalova. Kljub temu pa je vprašanje, ali je Kitajska sposobna, da bi se soočila z novim bojem, potem ko so toliko ljudi pobili, ko jih je še več izgubilo zaupanje, ko so jih toliko osramotili, zmedli in nahujskali drugega proti drugemu. Očitno ni težko ugotoviti, da kulturna revolucija Kitajski ni doma niti v svetu ni prinesla nobene koristi, ampak samo veliko škodo.

Gospodarska tekma dveh velikanov

Med obema velesilama — Ameriko in Sovjetsko zvezo — se že vsa leta odvija tekmovalstvo na različnih področjih. Ta tekma ni omejena le na sedanje prizadevanje za raziskavo vesolja, pa tudi ne le na že nekoliko starejše tekmovalstvo v oboroževanju. Dvojboj sega predvsem na široko področje gospodarstva, kjer pa so bila izhodišča seveda zelo različna: na eni strani visoko razvita industrijska velesila Amerika, na drugi strani pa Sovjetska zveza kot država, ki se je morala najprej izkoptati iz najgloblje zaostalosti. Zato je pač razumljivo, da v gospodarski tekmi slej ko prej vodi Amerika, čeprav je hkrati opaziti, da je napravila Sovjetska zveza na mnogih področjih že silen korak naprej.

Poglejmo na primer razvoj bruto industrijske proizvodnje, ki je leta 1957 znašala v Ameriki 400 milijard dolarjev, v Sovjetski zvezi pa le 130 milijard dolarjev. Toda po petih letih je bila razlika že povsem drugačna: leta 1962 je v Ameriki znašala industrijska proizvodnja 440 milijard dolarjev (torej se je povečala le za 40 milijard), medtem ko je Sovjetska zveza zabeležila že 210 milijard, kar pomeni porast za 80 milijard dolarjev oziroma dvakrat toliko kot v Ameriki.

To razmerje je tudi v zadnjih letih ostalo v glavnem nespremenjeno, pač pa je zabeležila Sovjetska zveza nadaljnje uspehe zlasti na področju življenjske ravni, ki je bila vse prej kot čase bolj sekundarnega pomena. Sedanje sovjetsko vodstvo je na tem področju napravilo že marsikaj ter so se zadnji dve leti življenjski pogoji sovjetskih državljanov bistveno izboljšali. V ta namen si v Sovjetski zvezi močno prizadevajo izboljšati strukturo svoje industrije, o čemer pričajo napori za povečanje števila podjetij finomehanike in optike, industrije motornih vozil, steklarske industrije ter tovarn usnja in obutve.

Za razmerje med obema velikima silama so značilni predvsem podatki o najvažnejših področjih tako imenovane temeljne industrije. Tako na primer znaša proizvodnja jekla v Ameriki na leto 120 milijonov ton, v Sovjetski zvezi pa ga proizvedejo 104 milijone ton. Po letu 1960 se je proizvodnja te najvažnejše surovine v Sovjetski zvezi podvojila, medtem ko je v Ameriki narasla le za 25 odstotkov. V proizvodnji cementa pa sta obe državi dosegli že isto raven, namreč 90 milijonov ton na leto.

Seveda pa so tudi področja, kjer primerjava praktično ni mogoča. Tako področje je na primer proizvodnja motornih vozil. V Sovjetski zvezi izdelajo na leto okrog četrtilijona osebnih avtomobilov in kakih 850.000 tovornjakov; ameriška proizvodnja znaša 8,5 do 9 milijonov osebnih vozil in 1,7 milijona tovornih avtomobilov. Vendar si Sovjetska zveza tudi na tem področju prizadeva zmanjšati razliko ter se je odločila za gradnjo velikanskih tovarn Fiat in Renault.

Eden izmed vzrokov, da razvoj sovjetske industrije ni še hitrejši, je nedvomno problem delovne sile. Čeprav vlagajo v modernizacijo kmetijstva ogromna sredstva, je kmetijska proizvodnja v Sovjetski zvezi še vedno navezana na neprimerno večje število delovne sile kot v drugih državah ali zlasti v Ameriki. Celo sovjetski viri navajajo, da je storilnost ameriškega kmetijstva sedemkrat večja kot sovjetskega kmetijstva; to pomeni, da potrebujejo v Sovjetski zvezi za prehrano 200 milijonov ljudi sedemkrat več kmetov kot v Ameriki. Zato je ključ za izboljšanje in povečanje industrijske proizvodnje vsekakor v povečanju storilnosti

OD 30. 8. DO 8. 9. V WELSU:

Mednarodni kmetijski velesejem

povezan s tradicionalno ljudsko veselico

Prihodnji petek bo zvezni prezident Jonas v Welsu na Zgornjem Avstrijskem odprl letošnji mednarodni kmetijski velesejem, ki bo kot osrednja sejemska prireditel avstrijskega kmetijstva tudi letos predstavil številnim obiskovalcem iz Avstrije in raznih drugih držav zmogljivosti domačega in tujega kmetijstva in drugih z njim povezanih gospodarskih panog.

Letos praznuje sejemska prireditel v Welsu lep jubilej, saj je minilo že 90 let od prve tovrstne prireditve, ki pa takrat razumljivo še ni imela značaja velikega mednarodnega velesejma. Za ta jubilej se je vodstvo sejma primerno pripravilo in ga bo proslavilo predvsem z otvoritvijo posebej za obletnico zgrajene jubilejne hale; v ta namen je bilo potrebnih 10 milijonov šilingov, pač pa je dvorana (ki jo je gradilo neko slovaško podjetje) zgrajena tako, da bo lahko služila tudi za različne prireditve.

Na sejmu v Welsu bodo zastopane vse najvažnejše panoge kmetijstva, ki bodo predstavljene v okviru posebnih razstav. Sodelovalce bodo vse zvezne dežele Avstrije, poleg tega pa so svojo udeležbo prijavile tudi Zahodna Nemčija, Finska, Francija, Iran, Poljska, Portugalska, Romunija, Švica, San Marino, Sovjetska zveza ter Češkoslovaška, katere udeležba pa po zadnjih dogodkih seveda še ni gotova. Skupno bo sodelovalo okoli 2000 razstavljalcev, katerih eksponati bodo razvrščeni na 156.000 m² velikem razstavišču, ki ima 29 hal in 30 paviljonov ter skupno 43.500 m² pokritega prostora. V okviru kmetijskega sejma bosta dve veliki strokovni razstavi, ena bo posvečena pekarski industriji in druga mesarski obrti. Poleg tega pa se bo v sejmskih dneh v Welsu odvijala cela vrsta raznih športnih, zabavnih in varietetskimi prireditel.

Važen sestavni del sejemske prireditve v Welsu je tako imenovana ljudska veselica, ki je vsakokrat središče zabave in družabnosti ter privabi veliko število obiskovalcev od blizu in daleč. Pri zadnji prireditvi leta 1966 (mednarodni kmetijski velesejem je namreč le vsako drugo leto) so našli več kot milijon obiskovalcev; s podobnim številom pa računajo tudi pri letošnjem jubilejnem sejmu.

Tovarna avtomobilov Maribor

je prejšnji teden slavila lep jubilej

Minulo soboto dopoldne je bila v Tovarni avtomobilov Maribor prisojna slavnost, posvečena jubileju tega ne le za Slovenijo marveč za vso Jugoslavijo pomembnega industrijskega podjetja. Z montažne linije imenovane tovarne — znane pod kratkim nazivom TAM — je namreč steklo petdesetisoč vozilo.

Generalni direktor tovarne inž. Stojan Perhac je na slavnosti sicer naglasil, da proizvodnja 50.000 vozil v davjsetih letih ob današnjem stanju proizvodnje ni nekaj posebnega, za mariborsko tovarno avtomobilov pa je to nedvomno izredno pomemben dogodek, saj so morali v prvih letih po osvoboditvi v težkih pogojih šele zgraditi temelje avtomobilske industrije.

Rojstvo TAM sega v leto 1946, ko se je tovarna lotila izdelovanja oziroma sestavljanja kamionov „Praga“, v arhivu pa je začetek podjetja zabeležen z datumom 31. december 1946, ko je maršal Tito podpisal odločbo o preimenovanju takratne tovarne letalskih delov v tovarno avtomobilov Maribor.

O razvoju tovarne najbolj zgovorno priča porast njene proizvodnje: leta 1949 so izdelali 113 vozil, leta 1951 jih je bilo že 787, spet dve leti pozneje se je proizvodnja dvignila na 1387 in leta 1955 na 1966 vozil, medtem ko je leta 1957 dosegla že 2740 avtomobilov; leta 1962 so izdelali 3000, leta 1966 več kot 4000 vozil, letos pa bo proizvodnja prvič presegla številko 5000, kajti računajo, da bodo izdelali okoli 5300 avtomobilov.

Prvi pomembnejši jubilej je tovarna slavila leta 1957, ko je izdelala desettisoče vozilo

v kmetijstvu, ki je sicer ponekod že nad evropskim, vendar še vedno pod ameriškim povprečjem. Ko bodo to dosegli, bodo dobili tudi več delovne sile za nove tovarne in s tem za večjo industrijsko proizvodnjo.

„Pionir“. Istega leta so začeli tudi licenčno proizvodnjo, medtem ko so leta 1959 zabeležili nov uspeh, ko so izdelali prva prototipa za dvotonski kamion lastne konstrukcije, ki so ga pozneje začeli izdelovati tudi serijsko.

Danes spada mariborska TAM med največja podjetja v državi, saj znaša njena letna proizvodnja več kot 1,2 milijarde šilingov. Letošnji polletni načrt so v TAM presegli za 2,6 odstotka ter so izdelali 685 vozil več kot lani v prvem polletju. Pri tem pa je treba omeniti, da so rezultat dosegli z manj porabljenimi delovnimi urami kot lani, tako da cenijo, da se je produktivnost v podjetju letos povečala za 12 odstotkov v primerjavi z lanskim letom.

Delovni kolektiv TAM je ob jubileju svojega podjetja lahko ponosen na dosežene uspehe.

Odprta meja

Če je meja med dvema državama neke res odprta, potem to lahko trdimo o meji med Italijo in Jugoslavijo.

Do konca letošnjega julija je samo na Koprskem šlo čez italijansko-jugoslovansko mejo v obeh smereh okrog 25.600.000 oseb, kar je za približno 1,3 milijona oseb več kot v prvih sedmih mesecih lanskega leta. Največ prehodov so zabeležili meseca julija, ko je šlo čez mejne prehode na Koprskem v obe smeri okrog 6 milijonov potnikov.

Minuli teden pa so za praznik zabeležili nov rekord, ko je mejne prehode na Tržaškem v treh dneh prestopilo skoraj milijon oseb.

POŠIROKEM SVETU

NEW YORK. — Na sedežu Združenih narodov so sporočili, da bo glavni tajnik OZN U Tant zadnji teden avgusta obiskal Češkoslovaško. Odzval se bo povabilu češkoslovaške vlade, ki ga je v zadnjih letih že večkrat vabila, naj obišče ČSSR. Zadnjič je bil U Tant na Češkoslovaškem leta 1962. Med svojim enotedenskim obiskom v Evropi bo U Tant 27. avgusta imel govor na zaključni seji konference OZN o raziskavi in miroljubnem izkoriščanju vesolja, ki trenutno zaseda na Dunaju. Za 29. avgust pa ima glavni tajnik OZN na sporedu govor na otvoritveni seji konference jedrskih držav, ki bo zasedala v Zenevi.

OSLO. — Te dni je bil na uradnem obisku na Norveškem predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Mika Špiljak, ki je imel razgovore s predsednikom norveške vlade Perom Bortenom in drugimi norveškimi državniki. Ti razgovori so bili nekakšno nadaljevanje jugoslovansko-norveških razgovorov med lanskoletnim obiskom norveškega premiera v Jugoslaviji ter so v prvi vrsti veljali vprašanjem sodelovanja med obema državama.

BOGOTA. — V glavnem mestu Kolumbije se je minulo nedeljo začel svetovni evharistični kongres. Včeraj je na to veliko zborovanje prispel tudi papež Pavel VI., ki je hkrati prvi papež, ki je stopil na tla Latinske Amerike. Za njegovo varnost med dvodnevnim bivanjem v Kolumbiji so mobilizirali 14.000 policajev in vojakov.

ZAGREB. — Letos novembra bo minilo 25 let od zgodovinskega drugega zasedanja AVNOJ v Jajcu, na katerem so položili temelje današnji Jugoslaviji. V zvezi s tem jubilejem bodo priredili posebno akcijo „Po poteh udeležencev AVNOJ“, pri kateri bodo sodelovali otroci iz vse Jugoslavije. Pohod se bo začel 31. avgusta v Ljubljani, ko bodo slovenski pionirji krenili na pot po velikem zborovanju pionirjev Slovenije v Kočevju in z zborovanja preživelih borcev slovenskih brigad v Metliki. Pohod pionirjev bo vodil general Jaka Avšič, ki je pred 25 leti vodil slovenske in hrvaške udeležence AVNOJ po Dolenski, Kordunu, Liki in Bosni do starodavnega Jajca. V številnih krajih bodo pionirjem priredili slovesne sprejeme, razen tega pa bodo imeli tudi več srečanj s preživeli udeleženci AVNOJ ter veterani jugoslovanskega revolucionarnega delavskega gibanja.

ATLANTA. — Na listi demokratske stranke je svojo kandidaturo za letošnji predsedniške volitve najavil tudi georgijski guverner Lester Maddox. Ostale tri kandidate — Humphreya, McCarthyja in McGoverna — je obtožil kot socialiste, sebe pa označil kot predstavnika volje velikega dela demokratske stranke. Ko je razlagal svoj „politični program“, je 53-letni guverner Maddox zahteval vojaško zmago v Vietnamu ter „vrnitev reda in pravice doma“. Kdo izmed štirih kandidatov bo dejansko zastopal demokratsko stranko pri jesenskih volitvah, bo odločil strankin kongres, ki se bo v ponedeljek začel v Chicagu.

MEXICO. — Mehikiški predsednik Gustavo Diaz Ordaz bo na povabilo predsednika Tita uradno obiskal Jugoslavijo. Točen datum obiska bodo določili pozneje, ker je odvisen od prostega časa obeh državnikov. Povabilo je mehikiški predsednik sprejel med obiskom jugoslovanske parlamentarne delegacije, ki je pod vodstvom predsednika zvezne ljudske skupščine Petra Stamboliča obiskala Mehiko, od tam pa odpotovala v Venezuelo.

KOBENHAVN. — Pod predstvom predsednika socialistične internacionale dr. Bruna Pittermanna zaseda te dni v Københavnu generalni svet te mednarodne organizacije, ki združuje več kot 50 socialističnih strank. Dnevni red zasedanja obsega vprašanja mednarodnega političnega položaja, pomoči deželam v razvoju, temeljev socialistične politike in demokratičnega socializma v Evropi.

BRAZZAVILLE. — Tako imenovani „nacionalni svet revolucije“, ki je bil po nedavni vojaški vstaji v Kongu-Brazzaville ustanovljen kot najvišji organ v deželi, je razveljavil dosedanje ustavo ter jo zamenjal z „osnovnim zakonom“, kateri naj bi veljal do sklenitve nove ustave. Za predsednika nacionalnega sveta revolucije so imenovali poveljnika kongoške armade kape-tana Marina Nguabija. Svet je dobil pooblastilo za imenovanje predsednika vlade, prav tako pa predsednik republike tudi ne more zamenjati ministrov, če zamenjave ne odobri imenovani svet.

BONN. — Na sedežu zahodnonemške vlade so sporočili, da bo francoski predsednik de Gaulle 27. in 28. septembra obiskal Zahodno Nemčijo. Ta obisk, ki sodi v okvir rednih srečanj predstavnikov obeh držav, so že večkrat preložili, v zadnjem času predvsem zaradi dogodkov v Franciji.

Svetovna proizvodnja vina preveč narašča

Na sedežu organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) v Rimu so se pred nedavnim zbrali na posvetovalnem zasedanju predstavniki 24 držav, ki so razpravljali o glavnih problemih proizvodnje in prodaje vina in vinskih proizvodov na mednarodni ravni.

Udeleženci tega posvetovalja so ugotovili, da grozi nevarnost hiperprodukcije tako glede vina kakor tudi glede namiznega in suhega grozdja. V zadnjih letih je dosegel svetovni pridelek grozdja povprečno 50 milijonov ton letno. Zanimivo je, da se štiri petine te količine predelajo že v Evropi. Kar 80 odstotkov pridelanega grozdja se porabi za proizvodnjo vina, 10 odstotkov gre v promet kot namizno grozdje, nadaljnjih 5 odstotkov pa kot suho grozdje; le preostalih 5 odstotkov celotnega svetovnega pridelka grozdja se predela v grozdni sok ali se porabi v druge podobne namene.

Svetovna letna proizvodnja vina se je v razdobju od leta 1957 do 1967 povečala od 215 milijonov na 280 milijonov hektolitrov. Največji porast sta v tem razdobju zabeležili Francija in Italija, toda tudi v Argentini, Sovjetski zvezi in Ameriki pridelajo danes več grozdja kot pred desetletji leti.

Z druge strani pa potrošnja zlasti konsumnih vin ne ustreza navedeni razširitvi proizvodnje. Svetovni izvoz vina je v zadnjih desetih letih v glavnem stagniral pri letnem povprečju okoli 27 milijonov hektolitrov. Tri četrtine celotnega izvoza vina zavzema jo konsumna vina, pri katerih se glede prodaje pojavljajo tudi največji problemi.

Po predvidevanjih, izraženih na rimskem posvetovalju, se bo mednarodna konkurenca v do-glednem času občutno zaostrila tudi glede namiznega grozdja, ker danes pridelek tega grozdja

veliko hitreje narašča kot pa odjemne zmogljivosti trga.

Med zasedanjem so bile obravnavane tudi možnosti večje potrošnje brezalkoholnega grozdnega soka in pospeševanje njegove proizvodnje. Naveden je bil primer Švice, kjer predelava industrija danes že nad 100 tisoč hl grozdnega soka. Prav tako se močno stopnjuje pridobivanje grozdnega soka v Franciji Italiji in nekaterih drugih deželah; poleg tega pa ima grozdni sok večje možnosti plasmaja tudi v tistih državah, kjer iz verskih predsodkov ali podobnih razlogov ne uživajo vina.

Ob koncu rimskega zasedanja je pri udeležencih prevladovalo mnenje, da je zaradi omejevanja nadaljnjega kopičenja presežnih zalog v nekaterih deželah neogibno treba storiti učinkovite ukrepe za zmanjšanje proizvodnje vina. Hkrati pa je bilo z druge strani poudarjeno, da je treba povečati potrošnjo

vina tudi z izboljševanjem njegove kakovosti, saj so v državah z visokim narodnim dohodkom, kjer pa ne pridelujejo vina na dane dobre možnosti za razširitev njegove potrošnje. Seveda pri tem ne gre prezeti tudi pomembne vloge carinskih in davčnih predpisov v posameznih državah uvoznih vina, ki utegnejo v precejšnji meri ovirati razširitev uvoza.

Ne nazadnje pa se v zvezi s problemi, s katerimi se bavi jo proizvajalci vina, pojavlja tudi vprašanje in potreba po zaščiti potrošnikov pred slabimi in zdravju škodljivimi ponarejenimi vini, ki se v zadnjem času v za-skrbljujočem obsegu pojavljajo na mednarodnem trgu. Med državami, ki so v tem pogledu že napravile precejšen red, nedvomno spada Francija, ki je za ponarejena vina predpisala stroge kazni, nadzorstvo nad prometom z vinom pa izredno poostri-la.

Slovenski pisatelji se bodo spet srečali na Štatenbergu

Letošnje peto, jubilejno srečanje slovenskih pisateljev na Štatenbergu bo od 13. do 15. septembra. Srečanje pripravlja pododbor Društva slovenskih pisateljev v Mariboru. Računajo, da bo na srečanje prišlo 35 pisateljev, kritikov in literarnih teoretikov iz Slovenije, drugih republik in zamejstva. Vabila so poslali pisateljskim društvom v Novi Sad, Krušovac, Reko, iz ČSSR pričakujejo znanega prevajalca iz slovenščine dr. Vitezoslava Hečka, iz Trsta Borisa Pahorja, Alojza Rebulo in Filiberta Benedetiča, s Koroškega pa so povabili na srečanje prof. Janka Messnerja, Andreja Kokota, Valentina Polanška in mlada književnika Florija Lipuscha. Iz Londona bo prišel večkratni gost štatenberških pisateljskih srečanj dr. Janko Lavrin. Napovedali so naslednje tri avtorje uvodnih referatov: dr. Matjaža Kmeclja, dr. Janeza Rotarja in dr. Janeza Pogačnika. Zanimive prispevke k letošnji štatenberški temi pričakujejo tudi od Dušana Pirjevca, Tarasa Kermaunerja, Cirila Kosmača, dr. Franca Beručka, Rudija Šeglija in drugih piscev.

Delovna naslova letošnjega štatenberškega srečanja pisateljev sta: Sodobna stvarnost v povojni prozi in Literarno sodelovanje. Uvod k njej bo povedal Tone Potokar iz Zagreba. To pomeni, da so izbirali teme za letoš. štatenberški simpozij spoštovali izkušnje dosedanjih srečanj in namenili največ časa na Štatenbergu tako imenovani „splošni temi“, ki se loteva določenega vidika v odnosu književnost — družba. Ta odnos je namreč poglavito zanimanje pisateljev, ki se vsako leto v jeseni zberejo na Štatenbergu. Seveda pa se razpravljali vsakokrat bolj ali manj specializirano lotijo razčlemba fenomena književnosti v našem času, sicer bi se srečanja zgubila v preveč splošnem razglabljanju. Lani je bila predmet štatenberškega zanimanja beseda o poeziji, še prej sodobni junak v naši književnosti, drugič spet so se pogovarjali o angažiranosti itd.

Pogovori seveda niso in ne morejo biti nikakršna „napotila“ pisateljem, so pa poskus pogleda v strukturo in vlogo sodobne književ-

nosti, torej so predvsem informacijski, pregled, izmenjava mnenj. Ustalila se je navada, da se v drugem delu štatenberškega programa pisatelji pogovorijo o kakšni svoji „poklici“, tako rekoč stanovski zadevi — o honorarjih, založništvu, prodaji knjige; letos se bodo menili o literarnih zvezah. Mišljene so zveze slovenske književnosti s književnostmi narodov in narodnosti v Jugoslaviji in z manjšinsko literar-

Slovenska likovna umetnost v Pragi

V Pragi so odprli razstavo slovenske likovne umetnosti. Na tej razstavi sodeluje 33 umetnikov in en absolvent ljubljanske Akademije. K otvoritveni slovesnosti se je zbralo veliko število gostov. Zastopani so bili predstavniki oblasti in množičnih organizacij. Sploh je zanimanje za Jugoslovane v Pragi močno naraslo. Politični dogodki so privedli do večjega zanimanja za kulturne dobrine jugoslovanskih narodov.

Omeniti je treba še to, da je Zveza češkoslovaških umetnikov izdala obširen katalog z uvodno študijo Ivana Sedeja. Praški tisk je posvetil razstavi veliko pozornosti.

Zveza češkoslovaških likovnih umetnikov pripravlja veliko razstavo jugoslovanskih umetnikov, ki so študirali na praški akademiji. V zameno bodo v vseh republiških glavnih mestih Jugoslavije razstavljali profesorji praške akademije, pri katerih so se učili jugoslovanski umetniki.

no tvornostjo v zamejstvu (v Trstu in na Koroškem), pa zveze s češkoslovaško, avstrijsko, madžarsko in drugimi književnostmi. Graške kulturne kroge bosta letos na tem srečanju zastopala dva vidna graška kulturna delavca. Sliki med severovzhodno Slovenijo in Gradcem postajajo vedno živahnješi.

Pododbor Društva slovenskih pisateljev v Mariboru bo za letošnje jubilejno štatenberško srečanje izdal prospekt z navedbo pokroviteljic srečanja (skupščina občine Slovenska Bistrica in Zveza kulturnih delavcev v Mariboru), s programom letošnjega srečanja in s kratkim jubilejnim komentarjem ob petletnici štatenberških pisateljskih srečanj. Organizacijsko se jubilejno srečanje ne bo razlikovalo od dosedanjih. Pisateljske skupine bodo obiskale nekaj šol, pogovarjali se bodo z bralci v bistriški knjižnici, v soboto zvečer pa bo, kakor vsako leto, sprejem na štatenberškem gradu, na katerem se bodo pisatelji srečali s predstavniki bistriške in mariborske občinske skupščine ter s predstavniki kulturnega in političnega življenja iz Maribora in republiških forumov.

Pintorarium v Beljaku

V Beljaku so pred kratkim otvorili razstavo skupine umetnikov, ki so si nadali naziv „Pintorarium“. So to znani dunajski slikarji Ernst Fuchs, Fritz Hundertwasser in Arnulf Rainer. Razstavo v Paracelsovi dvorani v Beljaku je pripravila „Galerija 6“ z Dunaja.

Že kar v začetku razstave je prišlo do spopada med umetniki in beljaškim kulturnim referentom. Beljaški kulturni referent g. Populorum je namreč izločil iz razstave sliko umetnika Ernsta Fuchsa „Smrt in deklacija“. Na to dejstvo je umetnik občutljivo reagiral: sporočil je galeriji, naj takoj sname vse slike razstave in jih deponira v dunajski galeriji. Kulturni referent je menil, da bi slika mogla vzbuditi pri obiskovalcih neprimerne vtise. Kakor je sporočil, ni nameraval cenzurirati razstave same. Tudi dunajska galerija je sporočila, da na prepisu nikakor ni zainteresirana in da je do njega prišlo po pretiravanju poročil, ki jih je dobil umetnik Ernst Fuchs v Izrael, kjer trenutno poučuje na univerzi. Posestnik dunajske galerije namerava posredovati v neljubem prepisu. Grafike, ki jih razstavljajo umetniki, naj

bi bile dostopne do konca avgusta.

Vsi trije umetniki so se s svojimi deli uveljavili v avstrijskem in mednarodnem kulturnem življenju. Da so tudi odlični propagatorji svojih razstav, so v preteklosti večkrat dokazali. Fritz Hundertwasser je na Dunaju povzročil škandal, o katerem so na široko razpravljali dunajski dnevniki. Njihove manifeste ne jemljejo resno. Zato pa so upoštevani kot umetniki.

V dvorani razstavlja pnevmatične sedežne objekte Cornelius Kolig. V Avstriji so ti objekti nekaj novega, medtem ko so v državah zapadne Evrope v vsakdanji rabi.

Grafike razstavljajočih umetnikov so znane iz raznih razstav galerij v Celovcu. Edino Fritz Hundertwasser doslej še ni samostojno razstavjal na Koroškem. Umetnik je mednarodno priznan in se je pred nedavnim vrnil iz Pariza, kjer je dalj časa živel. Dunajska občina mu je dala na razpolago poseben atelje v središču mesta. Arnulf Rainer je zastopan po svojih grotesknihi portretih. Svojevrsten je tudi slikarski svet Ernsta Fuchsa.

Mednarodni visokošolski tedni v Alpachu

V majhni tirolski vasi Alpach so se tudi letos srečali znanstveniki in strokovnjaki iz vseh predelov sveta na že tradicionalnih mednarodnih visokošolskih tednih. Letošnja tema „Oblast, pravo, morala in pravna država“, ki so jo sprejeli sicer že pred dvema leti, na pomenu in svoji aktualnosti ni ničesar zgubila.

Poudarek mednarodnih visokošolskih tednov leži seveda na pravu. Toda kljub temu predavanja in diskusije niso suboparne. To je treba predvsem pripisovati dejstvu, da se v Alpachu srečujejo že vrsto let teoretiki in praktiki posameznih strok. Tako je tudi letos. Povsod je v ospredju iskanje mnogoličnosti. K raznolikosti doprinese svoj delež že tudi udeležba na teh razgovorih, ki je mednarodna in elitna.

V okviru visokošolskih tednov v Alpachu deluje 15 delovnih skupin. Vsake udeleženec ima tako možnost, da se pridruži skupini, katerega najbolj zanima. Dopoldan se udeleženci srečavajo na posvetovanjih posameznih delovnih skupin, popoldan pa je za vse skupine skupen program. Predavanje strokovnjakov in znanstvenikov interesi lahko poslušajo po simultanskih napravah.

Osem delovnih skupin obravnava generalno temo letošnjih razgovorov iz raznih vidikov. Po en seminar je posvečen glasbi, književnosti in upodabljanju umetnosti. Razen na seminarju o glasbi je na vseh govora o glavni temi. Še posebej do izraza bo prišlo razmerje med oblastjo in moralo pri delovnih skupnostih o umetnosti in umetnostni kritiki. V skupini „Oblast in morala v drami“ razmišljajo o grški tragediji, ki nudi za to temo klasične primere.

V Alpachu so pripravili tudi tri razstave: že obligatno knjižno razstavo, razstavo „Politične karikature“, na kateri je zastopanih enajst znamenitih karikaturnikov iz raznih evropskih držav, ter razstavo o vizualni poeziji. Priredili pa bodo tudi nekaj literarnih in glasbenih večerov.

Umetnik in vera

V Salzburgu že nekaj let prirejajo v času salzburškega festivala tudi likovne razstave, ki imajo zgolj versko tematiko. Tudi letos so uredili tovrstno razstavo v oratorijih stolnice. Toda razstava „VI. biennale krščanske umetnosti sedanosti“ ni nobeno odkritje. Prejšnja leta je bila razstava za stopnje boljše, tako da je nejasno, kje je treba iskati vzrok nepričakovane padcu kvalitete letošnje razstave. Tudi je zanimanje umetnikov samih za razstavo padlo v enem letu neprimerno nizko. Slabo zastopane niso le klasične evropske krščanske dežele, temveč tudi dežele obeh Amerik. Le dve deželi južne in Severne Amerike sta zastopani, namreč Peru, čigar zastopnik pa razočarja, in Združene države Amerike, ki tudi niso ravno kvalitetno zastopane. Razmeroma dobro so zastopane Češkoslovaška, Jugoslavija, Poljska in Avstrija. Iz Italije, Francije in Španije tokrat ni prišlo kaj pomembnejšega.

Za sakralno umetnost veljajo posebni kriteriji. Ta umetnost je vezana, angažirana. Od sakralne umetnosti človek pričakuje nekih pobud. Po izjavi papeža Pavla VI. naj bi bila sakralna umetnost posrednik med bogom in vernikom oziroma človekom nasploh in vodnik k bogu. Sakralna umetnost mora nadalje navdušiti. Ravno tega pa na tej razstavi ni čutili.

KULTURNE DROBTINE

● Deželna vlada Gradišanske je kupila za Haydnov muzej del dragocene Haydnove zbirke angleškega raziskovalca H. C. Robbina. Deželna vlada je izdala v ta namen 125.000 šilingov.

● Znani avstrijski kipar Woltruba razstavlja v Edinburghu na Škotskem, kjer je trenutno tradicionalni festival. Pri otvoritvi je bil navzoč tudi umetnik, o katerem se je tisk pohvalno izrazil.

● Hochhuthove „Vojake“ je sprejelo v svoj program doslej 35 gledališč. Njegov „Namestnik“ je bil igran na 65 odrih v 26 državah sveta.

● O ameriških vietnamskih dezertirjih bo francoski režiser Richard Rein pripravil nov film z naslovom „Ameriški dezertir“.

● V slovenskih obalnih mestih v Portorožu in v Piranu mislijo odpreti naslednje leto biblioteko za tujo literaturo. Gostje, ki prihajajo na slovensko obalo, vedno bolj proučujejo o domači literaturi. O ustanovitvi nove knjižnice, ki bo verjetno delovala kot podružnica ljudske knjižnice, se bodo pogovarjali tudi na srečanju bibliotekarjev, ki bo meseca oktobra v Radovljici.

● Pri zahodnonemški založbi Gerig, kjer je že nekaj slovenskih skladateljev doživelo svoje prve inozemske tiske, je pravkar izšlo v Sloveniji še neizvedeno delo Primoža Ramovša — Dva nocturna za klataro. Avtor ga je napisal v minulemu letu po naročilu Siegfrieda Behranda, ki ga je prvič predstavil občinstvu 16. oktobra 1967 v Frankfurtu.

● Ob stoletnici začetka izhajanja slovenske bibliografije bo jeseni koprsko študijska knjižnica pripravila bibliografsko razstavo. Predstavljene bodo vse bibliografije, ki so doslej izšle v slovenskem jeziku.

Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je pred nedavnim izdala svoj redni Letopis za leto 1967, ki posreduje zanimiv pregled dela in ustvarjanja te ustanove. Večina ljudi ne pozna poštvalnega dela te najvišje slovenske znanstvene ustanove, saj se odvija v zatišju, v posameznih inštitutih, v knjižnicah, arhivih in drugih sekcijah. Pa kljub temu je delo akademije silno važno. SAZU izda tekom vsakega leta večje število znanstvenih del, ki vzbudijo pozornost v domovini in v inozemstvu.

V svojem XVIII. Letopisu Slovenska akademija znanosti in umetnosti seznanja bralca najprej s posameznimi oddelki in predstavniki teh oddelkov. SAZU je sestavljena iz 13 oddelkov. To so: Inštitut za raziskovanje Krasa, Inštitut za geografijo, Inštitut za paleontologijo, Inštitut za biologijo, Odbor za urejevanje favne, flore in geje Slovenije, Inštitut za zgodovino, Orientalistični inštitut, Inštitut za slovenski jezik, Inštitut za literaturo, Inštitut za slovensko narodopisje, Inštitut za medicinske vede, Terminološka komisija in študijski center za zgodovino slovenskega izseljenstva.

Na naslednjih straneh Letopisa je kratka bibliografija rednih in dopisnih članov SAZU. Kakor vsako leto je poseben prostor v Letopisu prepuščen novim članom, njihovemu življenju in delu. Lani je akademija izvolila devet novih članov in sicer: Dragotina Cvetka, Antona Slodnjaka, Velibora Gligorića, Dušana Hadžija, Vaso Butozana, Svetozara Ilesića, Dimitrija Jovčiča, Marijana Salopeka in Janeza Čilenška. V pretek. letu so umrli trije člani SAZU. Ob koncu leta 1967 je štela akademija 2 častna člana,

34 rednih in 29 dopisnih članov. Od 29 dopisnih članov jih prebiva v Sloveniji 9, v ostali Jugoslaviji 19, v inozemstvu pa pet.

Uslužbencev je bilo na koncu leta 105. Znanstvenega in strokovnega kadra je bilo 53, bibliotekarjev, knjižničarjev in laborantov je bilo 17, upravnega in računovodstvenega osebja 15, tehniških in pomožnih delavcev 19, volonter je bil eden. Uslužbencev, ki so delali s krajšim delovnim časom, je bilo 12, stalno honoriranih zunanjih znanstvenih sodelavcev pa 10. Pri znanstvenem in strokovnem delu inštitutov je bilo zaposlenih večje število zunanjih znanstvenih in strokovnih sodelavcev, zlasti na primer pri Slovarju slovenskega jezika, pri Slovenskem bibliografskem leksikonu, pri Gospodarski in družbeni zgodovini Slovencev ter pri delu medakademijskih odborov in še drugod.

Obširna so tudi delovna poročila posameznih inštitutov oziroma oddelkov.

V letu 1967 je izšlo pri akademiji — v primerjavi s prejšnjimi leti — po številu in obsegu manjše število publikacij, namreč le šest v skupnem obsegu 1418 strani, kar da okrog 88 tiskovnih pol. Vzrok temu so nekatere publikacije, za katere so upali, da bodo še v letu 1967 izšle, pa se je delo pri njih v tiskarnah zaradi zahtevnejšega stavka in drugih ovir zavleklo. Na novo sprejetih za tisk pa je bilo v letu 1967 pet razprav in dve deli. V letu 1968 bo izšla tudi prva knjiga Slovenskega slovarja knjižnega jezika, predvidoma nekaj zvezkov Etimološkega slovarja slovenskega jezika in 1. knjiga

del Frana Ramovša. Sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti je odobril za Slovar slovenskega knjižnega jezika 120.000 Ndin, za Etimološki slovar 15.000 Ndin in za Slovenski bibliografski leksikon 20.000 novih dinarjev. Za publikacije, izšle v letu 1967, je bilo potrošenih skupno 147.918 Ndin.

Zapuščina arhitekta J. Jagra iz Minneapolisa v Ameriki je prispela in je shranjena v sobi biblioteke v centralni stavbi akademije. Soba so imenovali po znanem arhitektu. Zapuščino sestavljajo fascikli njegovih originalnih načrtov in korespondence, okoli 2000 dragocenih knjig, tudi unikatov, jugoslovanske narodne noše ter vezene in kartelne člankov z raznih kulturnih področij. Zapuščina bo kmalu dostopna javnosti.

V preteklem letu je biblioteka navezala nove zamenjalne stike s 60 ustanovami (od tega 48 v inozemstvu), redno poslovanje pa je prekinila s 6 inozemskimi ustanovami. Zamenjalna mreža SAZU je razširjena na 75 držav vsega sveta in obsega 1222 naslovov (1009 v inozemstvu in 212 v Jugoslaviji). V tem številu je upoštevano 989 inozemskih in 212 domačih ustanov ter 20 inozemskih in 1 domači znanstvenik; niso pa vštete razne občasne knjižne zamenjave, niti zamenjave dubletnega fonda.

V založbi SAZU je doslej izšlo 256 publikacij. Od tega je 77 že razprodanih, od 25 pa je na razpolago le še manjša zaloga. Pošle so zlasti starejše akademijske izdaje in Letopisi. V preteklem letu je bilo prodanih za 29.888,33 Ndin akademijskih publikacij.

Avstrijski lesni sejem zaključen

Letošnji avstrijski lesni sejem je zaključen. V 11 dneh je obiskalo razstavišče sejma v Celovcu 290 000 obiskovalcev. To je nov rekord. Sejem je bil na vseh področjih izredno privlačen in aktivnost, ki je vladala na razstavišču vse dni, je bila naravna posledica rahle konjunkturne poživitve avstrijskega gospodarstva nasploh. V Celovec je letos prišlo veliko število novih razstavljalcev. Nič manj kot 200 razstavljalcev, ki so zaprosili za prostore, so morali odkloniti. Razstavišče, ki obsega 101 000 m², ni mogoče razširiti. Problem hočejo rešiti s tem, da bodo drugo leto priredili tudi „Majhni vigredni sejem“. Ta vigredni sejem naj bi se vršil drugo leto aprila meseca in sicer v celovski mestni hali, katero lahko kurijo. Prednost na tem sejmu bodo imela domača podjetja, ki se ukvarjajo predvsem s tujskim prometom. Zanimanje za ta vigredni sejem je veliko. Kot je vodstvo sejma sporočilo, je že zdaj razdeljena večina razstavnega prostora.

Avstrijski lesni sejem so označile različne strokovne delegacije za izredno posrečeno strokovno razstavo na kateri je po njihovem mnenju vladal odličen red in organizatorično izvrstna ureditev.

Lesnega sejma, ki ga je otvoril 8. avgusta minister Mitterer, se je udeležilo 1301 tvečka; 478 jih je kazalo lesne izdelke ali stroje za predelavo lesa. Mednarodna pomembnost sejma je razvidna tudi iz tega, da je na sejmu razstavljalo 437 podjetij iz tujine. S posebnimi razstavami so bile zastopane: Italija (Furlanija-Juljska krajina), Jugoslavija (Slovenija, Hrvaška), Poljska in Romunija. Danska je razstavljala pohištvo, majhna republika San Marino pa je pripravila razstavo, ki je bila namenjena bolj turizmu kot pa lesu. Avstrijski lesni sejem je prevzel po mednarodnih navadah velikih gospodarskih razstav vlogo posrednika.

Dober je bil gospodarski uspeh, vendar točnejše številk še niso znane. Velika večina razstavljalcev je sejem zapustila gotovo z veliko zadovoljnostjo. Za lesni sejem 1969 se je že zdaj prijavilo mnogo podjetij.

O novostih na letošnjem sejmu smo že na kratko poročali. Tehnika tudi v lesnem gospodarstvu hitro

lesna industrija kakšno vlogo. Ta žaga lahko spet pripomore lesu, kot gradbenemu materialu, do veljave.

Do zadnjega dne je vladalo veliko zanimanje za montažne hiše iz lesa.

Peštra kot vselej je bila tudi ponudba pohištva, ki je zavzemala 10 % vsega razstavnega prostora. Od luksuzne opreme sobe, do preproste, vsakdanje kuhinje je bilo vse razstavljeno. V posebni romunski razstavi so prikazali otroško sobo, kjer je bil najmanjši prostor optimalno izkoriščen.

Velika je bila tudi ponudba kmetijskih in pravtako gradbenih strojev, vozil in drugih pripomočkov v lesnem in kmetijskem gospodarstvu. V veliki hali razstavišča, ki je še vselej največja evropska hala lesne konstrukcije, je bilo razporejeno ogromno število gospodinskih strojev — od posebnega noža do novih avtomatskih pralnih strojev — skratka vse, kar olajša gospodinjstvi težki posel.

Inštitut za pospeševanje gospodarstva koroške trgovske zbornice je sestavil posebno razstavo pod naslovom „Denar, zlato in žlahtni kamni“. Koroška je bila nekoč dežela zlata. To je prišlo tudi na tej razstavi do veljave. Dragoceni eksponati so pritegnili mnogo občudovalcev. Verjetno si je vsak obiskovalec zaželel nekaj tistih žlahtnih kamnov. Toda to je ostala pač le želja. Sicer pa so bili eksponati dobro zastraženi, kar je pri takih vrednostih seveda razumljivo.

Dravske elektrarne in KELAG sta v svojih poviljonih pripravile razstave, ki so prikazale del delokroga teh družb.

Sedemnajsti avstrijski lesni sejem — Celovski sejem 1968 je obiskalo več delegacij predvsem iz inozemstva. Delegacije so prispele na sejem kot kupci oziroma zaradi informacije. Take delegacije so prišle iz Argentine, Zvezne republike Nemčije, Češkoslovaške, Nemške demokratične republike, Francije, Kanade, Koreje, Poljske, Peruja, Romunije in Turčije.

Prezident sejma, celovski župan Ausserwinkler, je v času sejma pozdravil v Celovcu oziroma na sejmu veliko število prominentnih gostov iz tu- in iz inozemstva.

Avstrijski lesni sejem je pomemben gospodarski činilec v Avstriji. To dokazuje veliko število razstavljalcev in obiskovalcev.

Obisk slovenskih kmečkih strokovnjakov

Na povabilo kmetijske zbornice za Koroško je pretekli teden obiskala delegacija strokovnjakov kmečkega gospodarstva iz Slovenije v četrtak in petek Koroško. Slovensko delegacijo je vodil predsednik gospodarske zbornice za Slovenijo, Leopold Krese. Delegacija se je podrobno zanimala za koroške kmetijske obrate, za kmetijsko združenstvo in za načine pospeševanja kmetijstva. Slovenska delegacija je s tem obiskom vrnila obisk koroške kmetijske zbornice. Pod vodstvom predsednika koroške kmetijske zbornice so lansko leto obiskali Slovenijo koroški agrarni strokovnjaki.

Dvodnevna ekskurzija slovenskih agrarnih strokovnjakov je služila namenu, spoznavanja koroških in avstrijskih agrarnih problemov. Strokovnjaki so se seveda zanimali tudi za razne kmetijske ustanove in za koroško kmetijsko šolstvo. Koroška kmetijska zbornica je priredila za goste iz Slovenije tudi sprejem v prostorih kmetijske ljudske visoke šole dr. Arthur Lemisch blizu Celovca. V pozdravnih besedah je namestnik prezidenta koroške kmetijske zbornice, zvezni poslanec dr. Goef, pozdravil dobre sosedske odnose med koroškim in slovenskim kmetijskim gospodarstvom. Med drugim je bilo poudarjeno, da je kmetijstvo v raznih deželah postavljeno pred enake probleme in da je dobro, ako se ti problemi prerešujejo v skupnem, odkritem pogovoru. Seveda so se pogovorili tudi o diskriminaciji agrarnih eksportov v dežele Evropske gospodarske skupnosti, ki močno prizadene obe deželi.

V petek so si gostje ogledali delavnico strojnega oddelka Zveze Raiffeisen, kmetijski obrat blizu Celovca in strokovno kmetijsko šolo v Št. Andražu v Labodski dolini.

V zaključni diskusiji so člani slovenske delegacije in njihovi gostitelji še enkrat prereševali razne probleme in podali svoje vtise. Slovenska delegacija se je pozitivno izrazila nad obiskom. Koroško bodo obiskale v prihodnosti ponovno slovenske kmetijske delegacije.

K R A T K E V E S T I

Št. Jakob v Rožu. — V Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu sta preteklo nedeljo obhajala zakonca Anton in Alojzija Derzula diamantno poroko. Cerkev v Št. Petru je bila za to slovesnost skoraj premajhna. Jubilarita sta se poročila leta 1908 v Mariboru. Od njunih devetih otrok so živi le še štirje. Na slavnosti se je zbralo 21 vnukov in 29 pravnukov. Anton Derzula je star 85 let, njegova žena pa je za deset let mlajša. V življenju sta si delila veselo in bridke ure. Oba sta še čvrsta in zdrava; visoka starost se jima ne pozna.

Sele pri Škocijanu. — V sredo 16. avgusta so neznani storilci vlomili v podružnico potovalnega urada Springer in odnesli 240 kilogramov težak tesor. V tesorju je bilo 251.000 šilingov. Vlom so opazili v četrtek zjutraj. Na kraj tatvine so takoj prihiteli varnostni organi in izvedli prve preiskave. O tatovih ni še nobene sledi.

Celovec. — Prejšnji petek je na celovškem letališču pristal z jadralnim letalom Marjan Spes iz Bleda. V zrak se je povzpel jadralec z letališča pri Lescah. Ko je dosegel višino 2400 metrov, je letalo zagrabil neugoden veter in ga v območju Stola pritisnil čez avstrijsko mejo. Moral je pristati na celovškem letališču, od

koder ga je motorno letalo vleklo nazaj do meje.

Ljubelj. — Ljubeljsko cesto so zaprli za avte s priklopniki. Cesto že nekaj let popravljajo. Vendar so dela motila težja vozila in vozila s priklopniki. Širjenje ceste povzroča velike skrbi podjetju. Na najtežjih mestih je treba postaviti visoke zidove. Mostove in še nepopravljene dele ceste mislijo končati drugo leto.

Celovec. — Odlične športne uspehe so dosegli slovenski športniki na prvem tekmovanju za pokal Richarda Sturmja v Celovcu. Tega tekmovanja se je udeležilo veliko število športnikov iz Slovenije, Češkoslovaške in Avstrije. Pokal je osvojil slovenski atlet Polde Milek.

Lienz. — Neverjetno srečo so imeli potniki omnibusa z Jesenic, ko je težko vozilo prebilo zaščitni zid na cesti z Iselberga. Omnibus je nasel na zid in tako ni treščil v globino 10 metrov. Z omnibusom so se vozili rentniki in penzionisti iz okolice Jesenic. Nekateri izmed njih so bili pri tej nesreči lažje ranjeni.

Korte. — V Kortah je mladi lovec Hanzi Muri ustrelil največjega jelena, ki je sploh kdaj bil ustreljen na Koroškem. Jelena so že dalj časa zasledovali lovci Koroške in Slovenije. Pred puško je prišel jelen mlademu lovcu v domačem lovišču.

Pliberk. — Včeraj je igral v Pliberku znani interpret Schubertovih skladb Hans Petermandl iz Dunaja. Solist je eden izmed protektorjev Bergeve galerije v Pliberku.

Železna Kapla. — V Žel. Kapli so preteklo soboto in nedeljo obhajali žegnanje. Žegnanje postaja v Železni Kapli vedno bolj vsesplošna ljudska veselica, pri kateri trgovci in gostilničarji seveda največ zaslužijo. Letošnjega žegnanja se je kljub močnejši dežji udeležilo 2500 ljudi.

Klub slovenskih študentov na Dunaju

vabi vse člane, akademike, učitelje, visokošolce in dijake na svoj

5. ŠTUDIJSKI SEMINAR

ki bo od 4. do 8. septembra pri Prangerju na Brnci.
Tema: Esteblišment in revolucija — Pregled družbene strukture

Odbor KSŠ

SLOVENJI PLAJBK

V človekovem življenju je najpomembnejši trenutek, ko se odloči za skupno življenjsko pot, ki jo s svojim „ja“ potrdi na dan poroke. Minulo nedeljo sta se za ta korak odločila tudi Matevž Wieser in Pepca Waldhauser.

Matevž Wieser izhaja iz zavedne družine po domače pri Šošlu v Slovenjem Plajberku, ravno tako je tudi njegova izvoljenka iz ugledne slovenske družine v Slovenjem Plajberku. Matevž nam je poznan kot upravnik dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu. Poprej pa je več let deloval kot uslužbenec in revizor pri Zvezi slovenskih združenj v Celovcu. Njegovo delovanje pri slovenskih ustanovah pa ni zgolj poklicnega značaja, marveč se Matevž izven poklica posveča delovanju v slovenskih organizacijah, kot so Slovensko šolsko društvo in prosvetno društvo „Bisernica“ v Celovcu. V svojem poklicu, kot upravnik Dijaškega doma dosledno izvaja svojo dolžnost in skrbi za red in disciplino v življenju tega zavoda, ki mu starši zaupajo svoje otroke za izvenšolsko vzgojo. Za to delo je Matevž deležen številnih priznanj in pohval, predvsem s strani staršev.

Prepričani smo, da bo Matevž tudi dober in vreden mož svoji ženi in da bosta deležna obilo družinske sreče, kar jima tudi mi iskreno želimo, predvsem zdravje in medsebojno razumevanje.

POTRES NA KOROŠKEM

Prejšnji petek se je tresla na Koroškem zemlja. Potresni sunki so bili čutili v Celovcu in Beljaku. Nekaj ljudi je preplašeno klicalo vremensko postajo na celovškem letališču in poročali so tudi o manjših škodah. Predvsem pa so hoteli vedeti, ali bodo prvimi potresnim sunkom sledili še nadaljnji. Vremenska postaja na letališču je zaznamovala ob 22.34 uri lažje potresne sunke. O večji škodi ni kaj znano. Kot je sporočil centralni zavod za meteorologijo in geodinamiko na Dunaju, je bil potres le lokalnega značaja. Na Dunaju merilne naprave sploh niso zaznamovale potresa, le zelo občutljiva merilna naprava, ki so jo šele pred nedavnimi inštalirali v centralni vremenski postaji, je zabeležila rahel potresni sunki na Koroškem. Središče potresa niso mogli ugotoviti.

POŽAR NA RADIŠAH

V noči od četrтка na petek je na Radišah divjal nevaren požar. Iz neznanih vzrokov je izbruhnil v gospodarskem poslopu kmeta Hribernika v Tucah požar. Plameni so zajeli tudi stanovanjsko hišo in oba objekta upepelili. Ko so prihiteli na kraj požara požarne brambe, ni bilo več kaj reševati. Gospodarsko poslopje in stanovanjska hiša sta popolnoma pogoreli. Zaloge

krme in več kmetijskih strojev je bilo uničenih. Poleg tega sta pogoreli dve kravi, prasica in tri svinje. Ostalo živino so še pravočasno mogli rešiti gasilci in domačini. Na kraj požara je prihitelo več požarnih bramb med njimi tudi poklicna požarna brigada iz Celovca. Kot vzrok požara domnevajo samovžig. Škoda, ki jo je povzročil požar znaša 600 000 šilingov.

R I N K O L E

Pred nedavnim je umrl v Rinkolah ugledni kmet Miha Sadjak, po domačem Klančnik. Miha Sadjak je bil priljubljen v vsej okolici kot pošten človek in zaveden Slovenec. Umrl je v starosti 83 let. K zadnjemu počitku so ga položili na šmihelskem pokopališču. Pogrebne obrede za pokojnim je opravil župnik Verhnjak. Pogreba se je udeležila ogromna množica žalnih gostov iz vse okolice. V imenu pliberškega župana se je od uglednega kmeta poslovil podžupan Mirko Kumer. Pevci so pod vodstvom Foltija Hartmana ob odprtem grobu zapeli nekaj žalostnih.

Pokojni Miha Sadjak je bil skrben in marljiv kmet. Skupno z ženo, ki je umrla že pred nekaj leti, je skrbel za dobrobit kmetije in družine. Otrokom sta starša posredovala dobro vzgojo in izobrazbo.

Kljub napornemu in marljivemu delu na svoji kmetiji je rajni Miha našel še vedno čas, da se je posvetil splošnim koristim v soseski. Deloval je predvsem na področju bivše blaške občine. Mnogo let je bil občinski odbornik, nekaj časa pa tudi občinski tajnik. Kot tak se je vedno prizadeval za ugled in rast občine. V občinskem odboru je vsak čas zastavil svoj vpliv in besedo za pravico in resnico, potegnil se je za vsakega, ki je iskal na občini pomoč in podpore.

V prostem času je Miha Sadjak rad prebiral razne časopise in knjige. Njegovo prizadevanje je veljalo tudi ohranitvi slovenske govorice in pesmi na Koroškem. Že od mladosti je deloval z navdušenjem v slovenskem kulturnem in političnem življenju. Bil je zaveden narodnjak in se je ob vsaki priložnosti potegnil za pravice koroških Slovencev. Silno ga je prepeval v družbi in pri slovenskem organiziranem pevskem gibanju. Zelo je ljubil tudi lov. V mlajših letih je bil med lovskimi prijatelji vedno dobrodošel, saj je zabaval prijatelje vedno z novimi šalami. Tudi zaradi njegove vedrosti ga bodo znanci ohranili v trajnem spominu.

Žalujemo svojcem izrekamo naše sožalje!

K O L E D A R

Sobota, 23. avgust: Filip
Nedelja, 24. avgust: Jernej
Ponedeljek, 25. avgust: Ludovik
Torek, 26. avgust: Celerin
Sreda, 27. avgust: Jožef Kal.
Četrtek, 28. avgust: Avguštin
Petek, 29. avgust: Obgl. J. K.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Kavkaz - domovina narodnosti

Visoke gore, zeleni gozdovi, ozke doline, med katerimi se vijejo deroče reke in prašne ceste, bele hiše. To je Kavkaz, domovina človeštva, kot nekateri trdijo. Avtomobil zavije in pripelje v vas. Takoj za vasjo visoka gora. Pred trgovino črno oblečene ženske in dekleta. Moški so visoki z lepimi aristokratskimi potezami, pa čeprav so delavci ali kmetje, kot ostali prebivalci velikega "sojuz". Marsikdo nosi brke pod nekoliko izrazitim nosom, kar bežno spominja na Kavkazca, ki je toliko let sedel v Kremlju.

Kavkaz je lep, prelep, da besede niso dovolj. Ustavil pa se ne bi pri njegovi lepoti, pač pa pri neki drugi značilnosti, ki tujcu kaže v marsičem nekatere poteze in prijetna presenečenja. V sleherni vasi moreš opaziti vrsto napisov, ki so zapisani v nerazumljivih črkah in prav tako nerazumljivem jeziku. Z ljudmi se res razgovarjaš po rusko, a njihova ruščina celo neruskim ušesom zveni zelo tuja. Čeprav je večina Kavkaza sestavni del Ruske federacije (RSFSR), živi v njem večinomoma nerusko ljudstvo. V odnosu do federacije so torej Kavkazci "narodnostne manjšine", pa čeprav so po večini kar celi narodi vključeni vanjo.

Kavkaz je zibelka nacionalnosti. Voziš se po prašnih cestah čez in mimo gorovja in prehajaš iz doline v dolino. V tej dolini opaziš minarete, le nekaj kilometrov dalje pa se že belijo zvoniki krščanskih cerkva. Res bi se ne bil tega niti zavedel, če bi mi k temu spoznanju ne bila pomagala druga značilnost: napisi. Iz doline v dolino se menjujejo, ker se tu ne menjujejo le cerkve, pač pa tudi jeziki. Zdaj je napis v cirilici (jezik pa ostane kljub temu nerazum-

ljiv), zdaj v nekakšnem klinopisu, pa spet v vijugastih črkah, kot na etiketah plemenitega gruzinskega vina.

Tod živi 52 narodov ali narodnosti, če hočemo jezikovnih skupin, s popolnoma različnimi značilnostmi in običaji. Povečini so to drug drugemu povsem različni jeziki. Eni so turškega, drugi perzijskega, tretji tatarskega izvora... Največ je tu zgodovinsko avtohtonih narodov, s katerimi so davno že imeli opravka tudi narodi naših civilizacij, kot na primer Grki. Ne pozabimo, da se provinca v današnji Gruzinski SSR imenuje Kolhida in da je prav sem prišel Jazon po zlato runo.

Posebno zanimiva je mala republika, domovina zelo bojevitih narodov, zaprta sredi neprehodnih vrhov, skozi katero šumijo silne reke in ki se je proslavila po svetu z izredno ostrimi in lično izdelanimi sabljami. Je to Dagestan, ki bi ga po površini lahko primerjali s Slovenijo, toda na njegovem ozemlju živi 38 narodnosti.

Sosedje Dagestancem so Čerkezi. Pod tem imenom jih poznamo pri nas na Zahodu. Čerkezi so nekaj več kot 400.000. Del naroda živi v Turčiji, en del tudi v Perziji (vendar to niso Kurdi). Imenujejo se s tremi različnimi imeni, kakor jih je pač do revolucije razdelil carizem: Kabardinci (250.000), Čerkezi (70 tisoč) in Adigejci (90.000). Njihovo ime Kabardinci izvira iz priimka knežje družine, ki je v daljni dobi vladala najprej pastirskemu in pozneje izključno vojaškemu ljudstvu.

Danes živijo vsi v skupni avtonomni republiki, ki je del Ruske federacije. Dolga stoletja prej, ko so se še Spartanci in Atenci prepirali, so Čerkezi bili znani pod imenom Anti. Pod Kavkazom, v Kolhidi, je bila grška kolonija. Od Grkov so se Čerkezi naučili vojne igre. Po špartanskem zgledu so ženskam dopuščali vzgojo otrok le do sedmega leta. S sedmim letom je otrok dobil bodalo in prve nauke o bojevanju. Od tedaj so ga smatrali za moža.

Vojaške sposobnosti Čerkezov je spoznal tudi ustanovitelj ruske države knez Ivan Grozni. V hudih borbah z drugimi knezi in bojarji je potreboval zvestih vojščakov in odločnih stražarjev. Ni naključje, da so njegovo osebno stražo sestavljali Čerkezi.

Dobre borbe so iskali tudi Turki, ki so v deželo prinesli tudi muslimansko vero, ki je skoraj povsem izpodrinila prejšnje krščanstvo. Vsako leto je moral narod dati tisoč dečkov in tisoč deklic. Iz dečkov so vzgajali Turki svoje "mameluke".

Ljudstvo pa se je sicer ukvarjalo z ovčar-

stvom, kmetijstvom in ribištvo v rekah. Tako je bilo vse do revolucije, ki je prišla sem leta 1919. Čerkezi so se z vso vnemo oprijeli Leninovih misli o enakopravnosti narodov, tako da je revolucija v tej deželi zmagala brez daljših bojov. Od tod tudi temelji nacionalne osvoboditve. Nasilna rusifikacija ni prizadejala ljudstva, ker je jezik ostal še izključno pastirsko izražanje, kultura čerkeškega naroda pa se je ohranjela v bajkah in v ustnem izročilu.

Po revoluciji se je na Kavkazu in južno od njega začelo razmejevanje narodov. Razcepljeni v dobi carizma so narodi iskali svoje meje, svoje politično mesto. Tako so se sproti razčlenile tri sovjetske republike: Gruzija, Armenija in Azerbejdžan. Tod je bila nacionalna zavest silna, industrijska področja so se odpovala izkoriščanju centralne Rusije in začela ustanavljati svoje gospodarstvo. Na samem Kavkazu pa je bil razvoj nekoliko drugačen. Nacionalna zavest je bila šele v klicah in marsikomu ni bilo jasno, komu dejansko pripada, oziroma če je neko ljudstvo že samostojen narod ali je jezikovno dialektalna skupina sosednjega naroda. Končno je že samo število različnih narodnosti preprečevalo ustanovitev samostojnih republik. Primer Dagestana je zgoren: milijon ljudi — 38 narodnosti.

Kavkaz je tako pripadel Ruski federaciji. V njeni sestavi so posamezni narodi dobili svojo avtonomijo v avtonomnih oblasteh ali celo avtonomnih republikah. Čerkezi imajo avtonomno republiko. Kaj zanje to pomeni? Imajo svoj avtonomni upravni aparat, vlado, republiški svet itd., samostojno partijsko organizacijo in tudi tisk v nacionalnem kabardinskem jeziku. Najbolj zanimivo pa je to, da imajo avtonomne republike, torej tudi čerkeška, v Moskvi svoja "nacionalna predstavništva", ki skrbijo za koordinacijo med avtonomno republiko in osrednjo vlado.

Združenje izredno pametnih ljudi

V Belgiji živi samo okrog 300 izjemno pametnih oziroma inteligentnih ljudi. Vsi ostali prebivalci dežele so v intelektualnem pogledu povsem navadne osebe, brez kakih izrednih miselnih in duhovnih kvalit. Omenjenih 300 ljudi ima namreč znatno višji "kvocient inteligence" (IQ) kot ostali državljani; z drugimi besedami: njihov kvocient inteligence je višji od 148. Spričo te "posebnosti" so se ti ljudje združili v posebnem klubu superinteligentnih oseb, ki se imenuje "Mensa".

Da bi mogli prikazati, kako so ti superinteligentni ljudje res pametni, naj omenimo, da se "kvocient inteligence" pri normalnih ljudeh vrti okrog 100 ali 110. Za razliko pa ima eden izmed članov kluba baje inteligenčni kvocient 178.

V ta klub ni lahko priti. Vsi, ljenja si običajno močno nakele žele postati njegovi člani, sprotujejo. Posledice pa gredo na račun posebno inteligentnih oseb, ker ostanejo te izolirane, zapuščene od vseh in se celo sprejmejo v žrtve manjrednostnega kompleksa. Naslanja jo se samo nase, so te osebe docela nezanimive za družbo in popolnoma nekoristne. V tem je osnova delovanja našega kluba. V naši organizaciji so združene vse te "glave", s čimer jim je omogočeno, da izmenjajo misli in se pogovore z osebami iste intelektualne ravni. Edouardo Valencins je izjavil, da so moški v glavnem inteligentnejši od žena. Kvocient inteligence pa se pri moških lahko zmanjša iz treh razlogov: zaradi prevelikega uživanja alkohola, mamili in zargentnih oseb — njihova miš-

Predsednik belgijske "Mense" Edouard Valencins je takole pojasnil cilje kluba: Nihče ne želi, da se omejuje njegova inteligenca. Zaradi tega imajo manj inteligentne osebe nekekešne komplekse in se znajdejo v zadregi sprčo oseb, ki hitreje, enotneje in jasneje mislijo oziroma prihajajo do ustreznih zaključkov. To pojasnjuje, zakaj se vsi ogibajo posebno inteligentnih oseb — njihova miš-

Drobne zanimivosti

● Sloni spijo navadno stoje sredi kake gozdne golčave. Le stari so že tako šibki, da se z bokom naslonijo na drevesno deblo.

● Znamenito "Rapsodijo v modrem" za klavir in orkester je zložil George Gershwin v komaj desetih dneh. Z njo je utemeljil tako imenovani "simfonični jazz".

● Doslej še nihče ni mogel razložiti, zakaj se gladina jezera Wakatipu na Novi Zelandiji, dolgega 83 kilometrov, vsakič pot minut za 8 cm dvigne in čez pet minut spet za prav toliko upade.

● Žene plemena Ait Oussa v Maroku nosijo od otroških let oblačila, obarvana z močno modro barvo ki preide sčasoma tudi na njihovo kožo. Tega modrega odtenka ni mogoče spraviti iz kože z nobenim sredstvom.

● Ledeniki na Antarktiki pokrivajo površino 15.177.000 kvadratnih kilometrov, kar je skoraj za polovico Evrope. Nikjer drugje na svetu ni podnebje tako ostro; temperature dosežejo včasih do 88 stopinj pod ničlo.

● Medvedi jedo vse: ribe, žuželke, meso, zelenje, sadje itd. Kadar naleti medvedja družina na drevo s šibkimi vejami, splezajo nanj najmlajši člani in obirajo ter mečejo na tla sadje.

● Frine, znamenita grška hamera, model kiparja Praxitelisa, ki je bila po legendi na nekem sadnem procesu oproščena samo zaradi svoje lepote, je bila v resnici vse prej kot privlačna. Imenovala se je Mnesarete, vzdevek Frine (krastača) pa je dobila zaradi grdega bledega obraza. Kljub temu si je pridobila tolikšno promocijo, da je nekoč ponudila Tebancom, da jim na lastne stroške sezida porušeno mestno obzidje.

● Študij biologije je v zadnjih letih tako močno napredoval, da je nastala nova panoga kirurgije, namreč mikrokirurgije, v kateri se operaterji lotijo posegov na mikroskopskih organizmih in celo na posameznih celicah.

● Neka radijska postaja v Ameriki objavlja vsako jutro obvestilo, da bo dobilo prvo bitje iz drugih svetov, ki se bo predstavilo v uradih njene uprave, nagrado v višini dveh milijonov dolarjev.

Ivan Cankar:

NA KLANCU

2

"Če misliš, pojdi!" je rekla mati, ko je Francka hitela, da bi popila vročo kavo. Počesala se je bila že in umila in samo jopo je bilo še treba obleči. Od daleč se je nekaj oglasilo, drdralo je po klanecu navzdol, zmerom bliže in zmerom glasneje. Francka je nagnila sklenico in par kapelj rumene kave ji je padlo na srajco. Voz je bil prišel izza ogla, že je bil skoro pred hišo. Francka ni pogledala na klanec, toda vedela je, da prihaja Kovačev voz. Oblačila si je jopo, ali podloga se je bila razparala in roka ni mogla skozi rokav. Francka je zajokala.

"Torej hiti, otrok neumni! Ne vekaj!" Mati je sedela še zmerom na skrini, sklenico med kolena, in je gledala, kako se je Francka oblačila. Nežka je sedela na robu postelje, poihtevala je in nosila v usta velike kose v kavi namočene kruha.

Voz je šel počasi mimo hiše, voznik se je nagnil malo v stran in je zaklical s surovim glasom: "Kje pa ste? Ne bomo čakali!" Francka je tekala po izbi, bogvedi kaj je iskala. V robec je zavila velik kos kruha, molitvenik s koščenimi platnicami je držala v roki, tudi ruto je že imela na glavi, nerodno zavezano in preveliko zanjo, tako da se je glava nekako skrila v njej. Mati je položila desetico na mizo in je dejala: "Pametno rabi denar in ne zapravljaj!"

Francka je spravila desetico in sredi nemira in hlastanja jo je izpreletelo sladko: samo o veliki noči in o božiču je imela v roki bakren krajcar in je hodila z njim celo dolgo uro med šolori pred cerkvijo. Ko se je še ozrla med vrati na mater in sestro, je bil njen pogled poln hvaležnosti in ljubezni.

Voz se je pomikal počasi mimo, nekdo je zaklical: "No, vozil!" in zdrdral je po klanecu navzdol. Francka se je prestrašila, da ji je zamrgolelo po obrazu, a nato je pritisnila kruh in molitvenik tesno k sebi, sklonila glavo ter tekla za vozom po hreščečem kamenju. Ženska, se je okrenila na vozu: "Kaj pa tečeš? Saj bomo čakali pri malinu!" Francka se je spotaknila ob velik kamen, kmalu bi bila padla, in postala je ter se oddahnila. Misli je že, da ji uide voz izpred oči, po klanecu, po dolini, za hrib, in strah ji je bil stisnil srce. Ruta se ji je bila nagnila za vrat, v lica ji je bilo vroče in pod pazduho je čutila mokroto. "Pri malinu bodo čakali," je slišala z voza in šla je počasneje z drobnimi koraki, sklonjenim životom; na hoji se ji je poznalo, da je nastopila romarsko pot. Gledala je za vozom, in če je za hip izginil za ogrom, je pospešila korake.

Sonce se je že skoro vzdignilo do vrh hriba, nebo je bilo vse rdeče in zgornje hiše na holmu so se svetile v nedeljski beloti. V dolini spodaj pa so še ležale sence in vrbe, ki so stale na obeh straneh ob potoku, so trepetale v rosi. Voz je drdral zmerom hitreje po ovinkih v dolino in tudi Francka je hitela. Tam daleč na desni, v kofu doline, je stal ob vodi malin, skrit za visokim drevjem. Lepa bela cesta je držala do njega v ravni črti; voz je že zavil nanjo; kjer je bila pot gladka in trda, se je pomikal še hitreje in Francka se je spustila v tek.

V dolini je bilo hladno in tiho; temnozeleno vodo potoka je bila mirna kakor ribnik; samo od daleč se je začulo časih zamolklo šuštenje; tam je tekel potok preko be-

lega kamenja, ob razritem bregu, napravil si je spodaj okroglo, globoko kotanjo, iz katere se je odtekal trudno in pokojno v dolino. Ob poti se je dvigal tu pa tam visok jagned; vršički so se časih nalahko zazibali v vetru in listje je trepetalo enakomerno.

Ko je Francka opazila, kako je bila razdalja med njo in med vozom zmerom večja, jo je obšel iznova strah, da bi pozabili nanjo in bi jo pustili zadaj. Noge so ji bile že težke in dihala je hitro in naporno; na levi nogi jo je žulil čelvelj in peklo jo je, kakor da bi stopala po žerjavici. Malin ni bil več daleč; konec ceste se je videla gruča dreves, voda je šumela glasneje. Francka je videla, kako je zavil voz počasi na levo, slišala je kako je ropotal zamolklo preko mosta ter se ustavil na oni strani, kjer se je svetil novo pobeljen zid. Tekla je in merila z očmi pot, ki je bila pred njo zmerom enako dolga; zdelo se ji je, da premika noge kakor v sanjah in se ne more ganiti z mesta. Grlo se ji je začelo stiskati in jokala je, — toda brez solza, tiho in skoro mirno, kakor da bi tekel zraven nje nekdo drug in bi zamolklo in pritajeno jokal, ona pa da bi samo poslušala. Dvoje ljudi je prišlo iz malina, mož in ženska; kobacala sta se počasi in nerodno na voz, drugi so vsajali in premikali deske, ki so bile položene preko rdeče pobarvanih lestvic. Naposled je skočil na voz tudi voznik, zavihlel bič, zaklical je in konja sta potegnili. Nihče se ni ozrl; govorili so med sabo in so se smejali in se niso spomnili nje.

Francka je zakričala; krik je prišel sam in nenadno iz prsi, nezavedno. Skočila je preko ceste na drugo stran, kakor da bi bilo tam bliže. Sklonila se je še bolj, odprla je usta in tekla. Čizmi so se ji bili odvezali in so peketali kakor coklje. Že je prišla do mostu, do malina. Tam pa se je cesta spet dvignila in spet je bila grapava in kamnita; vili so se navzgor še bolj strmi klanci nego na drugi strani.

Krvav obračun vojnih spopadov nekdanj in danes

Vojne so neizčrpni izvor informacij za časopise. Medtem ko trajajo, se o njih veliko piše, ko pa se končajo, se o njih piše še več. Tedaj izračunajo izgube, zastavljajo pa si tudi vprašanja, kaj vse bi se lahko napravilo in ustvarilo s potrošenim denarjem in materialom.

Tako je bilo po prvi svetovni vojni, pa tudi druga svetovna vojna ni bila izjema. Minili sta že dve desetletji in več od njenega konca, toda še vedno zbirajo ogromne in fantastične podatke o materialnih izgubah, stroških in uničenjih.

Ko so pred tremi desetletji pisali o izgubah in stroških prve svetovne vojne, je bila vsa svetovna javnost zaprepadana nad poraznimi številkami. Če so primerjali nekdanje spopade armad s prvo svetovno vojno, so bili videti ti spopadi naivni, skoraj kot operete.

Dandanes tiskajo številke o izgubah ljudi in človeških dobrin v drugi svetovni vojni. To so fantastične številke, skoraj astronomske, tehnika uničevanja je tako zelo „napredovala“, da so cela mesta z več desetisoč prebivalci izginjala v nekaj minutah.

Kako drage so zadnje vojne našega stoletja, je videti po tem, da so stroški za prvo svetovno vojno znašali skoraj prav toliko kot stroški za vse vojne devetnajstega stoletja.

V Napoleonovi armadi je prišlo na primer na enega vojaka pol tone materiala; v ameriški armadi je teža vojne opreme v prvi svetovni vojni znašala tri tone na vojaka, v drugi svetovni vojni pa že 16 ton. Teža sodobne divizije — 16.000 vojakov in opreme ustreza teži cele Napoleonove armade — 500.000 vojakov, s katero je leta 1812 korakal nad Rusijo.

Po podatkih „Vojne enciklopedije“ je bil obračun prve svetovne vojne takle: Rušilna in uničevalna moč vojne 1914—1918 je večkrat preseгла vse prejšnje vojne. Od okrog 70 milijonov mobiliziranih ljudi je bilo ubitih ali pa je umrlo od ran, epidemij in lakote okrog 20 milijonov ljudi, približno toliko pa je bilo ranjenih. Celotni vojni stroški vojskujočih se držav (vojni material, uničenja, denarni izdatki) so ocenjeni na približno 200 milijard dolarjev (tedanje vrednosti valute in cene). V prvih treh letih vojne so potrošili vsak dan 123 milijonov dolarjev, v zadnjem vojnem letu pa že 224 milijonov dolarjev dnevno. Uničenje je bilo največje na področjih, kjer so po več let tekli boji na utrjenih položajih. Samo v severni Franciji je bilo uničenih 740 tisoč hiš.

To pa je samo majhen del žrtev. Za posledicami, ki so nastopile šele pozneje, je umrlo še več ljudi. Zgodovina velikih vojn je namreč tudi zgodovina velikih okužb. Petnajst let po prvi svetovni vojni je bilo v Angliji 25 odstotkov več jetičnih kot pred vojno; na Češkoslovaškem je bilo 34 odstotkov več jetičnih, v Nemčiji 61 odstotkov in v Avstriji celo 67 odstotkov. In še nekaj podatkov: V prvi svetovni vojni je samo v razdobju med leti 1917 in 1919 umrlo več kot 15 milijonov moških, žensk in otrok zaradi tifusa, kolere, kuge in gripe. Bolezni niso bile prihranjene niti nevarnim državam.

Udeleženci vojne niso bili samo odrasli, ampak celo otroci. V zgodovini prve svetovne

vojne so zabeležili bitko, v kateri so sodelovali otroci; ta bitka je celo dobila ime „bitka otrok“.

Na nemški strani so sodelovali korpusi gimnazijcev, študentov in drugih mladih „prostovoljcev“, ki so bili stari osemnajst, devetnajst let. Nemci so med prvo svetovno vojno jemali v vojsko tudi tiste, ki jih ni zajela vojaška obveznost. Cvet nemške mladine je bil brez potrebe pokonjen v bitkah na Poljskem.

V drugi svetovni vojni je v agoniji zadnjih porazov poskušal Hitler rekrutirati vso mladino. V zadnjih mesecih so v bojih sodelovali celo šestnajstletni in petnajstletni dečki.

Nihče in nič ni bilo varno pred vojno. Vse je bilo namenjeno vojnim namenom in vse je bilo dovoljeno zaradi zmage ali obrambe.

Izgube v prvi svetovni vojni so ogromne. Kako ogromne so, lahko vidimo šele tedaj, ko jih primerjamo z izgubami v prejšnjih vojnah. Kako velikanske so te izgube, nam bo najbolj pokazala primerjava z vojnimi izgubami Združenih držav Amerike v zadnjih 180 letih. V tem času je v osmih vojnah izgubilo življenje 1.130.393 Američanov, ranjenih pa je bilo 1.276.520 oseb.

Izgube prve svetovne vojne so torej desetkrat večje, kot so bile izgube Amerike v osmih vojnah v zadnjih 180 letih.

In izgube v materialnih dobrinah? Bilijoni delovnih ur za proizvodnjo streliva, za izgradnjo rovov, utrd, ladij — vse to se uniči v nekaj dneh, v kratkih urah. Naslednja stati-

stika nam bo pokazala podatke o fantastičnih izgubah.

Nemčija je v prvi svetovni vojni potrošila več kot 300.000.000 topniških nabojev, kar znaša v denarju več kot 24 milijard mark ali 16 odstotkov celotnih vojnih izdatkov. Francija je porabila v prvi svetovni vojni 164 milijonov poljskih topniških nabojev, kar predstavlja približno enak materialni učinek kot v Nemčiji. Anglija je v prvi svetovni vojni samo na francoskem bojišču porabila 170 milijonov topniških nabojev.

Za uboj enega samega sovražnega vojaka je bilo uporabljenih 2000 do 2500 nabojev za puško. To so ugotovili na podlagi statističnih podatkov o trošenju streliva med obema svetovnima vojnima.

V Flandriji je julija 1917 francosko topništvo v štirinajstih dneh vojnih operacij porabilo 3.000.000 nabojev kalibra 75 mm in 1 milijon zrn težkega kalibra. Če računamo, da stane en 75-milimetrski naboj 250 šilingov, en težak naboj pa povprečno okoli 1000 šilingov, potem je bilo v štirinajstih dneh bojih porabljenih za 1.150.000.000 šilingov topniškega streliva. In to na fronti, ki je široka samo štiri kilometre!

Med drugo svetovno vojno je bilo ubitih na frontah 12.000.000 vojakov; ob bombardiranju mest in v zaledju so zabeležili še 4.000.000 žrtev. Razen tega je bilo ranjenih in pogrešanih 35.000.000 ljudi, v koncentracijskih taboriščih pa je izgubilo življenje 9.000.000 oseb. V celoti je zgubilo življenje torej 55.000.000 ljudi.

Človeštvo plačuje strašen davek

Ženevski profesor Jean Jacques, znani švicarski zgodovinar, se že leta in leta ukvarja s proučevanjem škode, ki so jo človeštvu povzročile vojne. Številna prelivanja krvi so se odigravala na različnih kontinentih od davnine pa vse do danes. Razumljivo je torej, da je omenjeni znanstvenik zelo težko poiskal resnične podatke. Svoje trditve je zasnoval na številnih aproksimativnih raziskavah, kronikah, zapisih in zgodovinskih tekstih, s pomočjo elektronskih možgan je napravil analize in račune. Po oceni profesorja Jacquesa znaša škoda vseh vojn do danes — prikazana v švicarskih bankovcih, približno taka, da bi bil sklad bankovcev debel deset metrov, širok in dolg pa osem kilometrov; z njim bi lahko opasali Zemljo okrog ekvatorja. V 14.513 vojnah (ki so se odigrale v 5560 letih) je bilo po profesorjevi oceni ubitih 3640 milijonov ljudi. To pomeni, da je v petinpetdesetih stoletjih izgubilo življenje vsako uro 75 ljudi.

Toda cene vojn ne izračunava samo slavni profesor Jacques. Ta veliki, največji problem človeštva zanima veliko znanstvenikov po vsem svetu. Pred leti je neka skupina švicarskih znanstvenikov objavila statistične podatke o vojnih spopadih v zadnjih 5000 letih. Da bi uredili številne podatke in napravili potrebne proračune, so uporabili sodobne elektronske možgane. Osnovnih podatkov je bilo 876.000, bili so zapisani na 73.000 karticah; stroji so opravili približno 850.000 različnih računskih operacij. Rezultat je bil pretresljiv: od leta 3200 pred našim štetjem pa do danes je človeštvo preživelo v miru samo 292 let. V istem razdobju se je odvijalo 14.513 večjih in manjših vojnih spopadov. V teh vojnah je bilo ubitih približno 3,6 milijarde ljudi; vojni izdatki za vse te vojne znašajo več kot 2150 trilijonov švicarskih frankov. Če bi to prikazali v zlatu, potem bi bil zlat trak debel deset metrov, širok pa 161 kilometrov.

Dospeli so že vrh hriba; tam je držala pot po grebenu v dolgi črti, ki se je samo tu pa tam nekoliko nagnila ali se zbočila, kakor da bi se hotela ogniti skupini starih dreves. Časih se je zasvetilo skozi listje in se je videlo daleč po ravnini, ki se je lesketala v soncu. Najprej je prišel voz po klancu gor; konja sta bila že malo trudna; stopala sta trdo, da se je trl pesek pod kopiti, in nagibala sta glavi skoro do tal. Romarji so bili veseli in kričeči ženski glasovi so odmevali po gozdu. Za vozom je prišla Francka, sople je daleč zadaj; z voza se je videla majhna in drobna, kakor da bi se pomikala po cesti smešno narejena, vsa zaprašena in posvaljkana punca iz cunj. Tudi njen glas je bil tako tenak in slab — kakor da bi jo nekdo za svojo zabavo stiskal za prsi in bi cvilila. Tako je tekla za vozom, tekla venomer in jokala s tistim tankim, cvilečim glasom. Obrnila se je na vozu debela in nerodna ženska, da bi se popravila na sedežu, in ko se je obrnila, je pogledala po cesti in je opazila Francko.

„Poglejte no, že zmerom teče za nami tisti otrok, Drmaškina Francka! ... He, dekle, kaj si znorela?“

Francka se je pognala naprej; slišala je, da jo kličejo in da jim je hudo, ker so bili pozabili nanjo. Pognala se je naprej in je tekla hitro in lahko; vsa utrujenost jo je minila in solze so se posušile, kakor da bi jo bil kdo obrisal po licih s hladnim robcem.

Tudi drugi so se obrnili in so gledali; voznik je gnal. Glej, pa res še zmerom teče ... dekle neumno!“ Žirovec, ki je bil vesel človek, je zaklical:

Sliš, dekle, kaj pa hodiš: stopi gor! ... Teče kakor pes za vozom; stavi, če bi jo z bičem podil nazaj, da bi spet prišla za nami!“

Druga romarica, suha in gubasta ženska s košaro v naročju, se je usmili in je zavpila:

Zahodni Nemci so objavili nekoliko drugačno statistiko. Po njihovem mnenju je bilo v drugi svetovni vojni ubitih 55.293.500 ljudi, poleg tega je vojna zapustila 35.000.000 vojnih invalidov. Prva svetovna vojna pa je po nemških podatkih zahtevala 9.736.897 mrtvih in 21.100.000 invalidov. Nemci so imeli po tej statistiki v drugi svetovni vojni 7.375.800 mrtvih; v to številko so menda zajete tudi avstrijske izgube.

Vendar tudi ta statistika ni ostala neopopravljena. Sovjetski strokovnjaki na primer zatrjujejo, da je ta zahodnonemška statistika zlagana. V letih druge svetovne vojne — tako navajajo sovjetski viri — so oborožene sile nacistične Nemčije utrpeli na vzhodni fronti največje izgube ljudi in vojne opreme. Zadosti je, če povemo, da je bilo na sovjetsko-nemški fronti razbitih 607 divizij držav hitlerjevske zveze, na vseh ostalih frontah pa 178. Izgube Nemčije v vojni proti Sovjetski zvezi so dosegle 10 milijonov ljudi — tri četrtine njenih izgub, ki znašajo 13.600.000 ljudi.

Današnji bonksi ideologi revanšizma se trudijo dokazati, da Nemčija ni utrpela strahotnega poraza pod uničujočimi udarci sovjetske armade, ampak zaradi Hitlerjevih „napak“ in „usodnih ukazov“, ker menda ni poslušal svojih generalov in feldmaršalov, kot tudi zaradi „izdaje“ zaveznikov nacističnega rajha, neugodnih vremenskih razmer v Rusiji, neskončnih razdalij itd.

O sovjetskih izgubah pa pravijo sovjetski podatki: Sovjetska zveza je izgubila več kot dvajset milijonov človeških življenj. Vojna je državi povzročila velikansko materialno škodo. Celotni vojni izdatki so dosegli astronomsko številko — okrog 4 trilijone rubljev. Vojna je uničila velikanske materialne vrednosti, ki jih je človeštvo ustvarjalo stoletja. Samo na ozemlju Sovjetske zveze je bilo porušenih 1710 mest, zažganih več kot 70.000 vasi in naselij, povsem ali delno uničenih 32.000 industrijskih podjetij, oropanih 98.000 kolhozov in 1876 sovhovov.

Tem podatkom je treba dodati še velikanske izgube in škodo, ki jo je druga svetovna vojna povzročila zlasti na Poljskem, v Jugoslaviji, na Češkoslovaškem in v drugih deželah Evrope.

V zadnji vojni je izgubilo streho nad glavo 25.000.000 ljudi, 45.000.000 oseb pa je bilo odpeljanih na prisilno delo ali pa je moralo zaradi vojaških bitk pobegniti iz svojega kraja. Milijon otrok je ostalo brez staršev. Porušeni so bili 30.000.000 stanovanj. Stroški vojskujočih se dežel so znašali skupaj 32 bilijonov zlatih frankov.

Če vzamemo v obzir še vrednost umetniških del in vrednosti, ki jih ni mogoče nikoli nadomestiti, pa še izgubljene delovne ure, potem je težko izračunati, koliko je druga svetovna vojna veljala človeštvo.

Vsekakor je bila druga svetovna vojna največja katastrofa, ki jo je človeštvo doživelo v zadnjih 4000 letih.

(Se nadaljuje)

Hrib je bil poraščen z redkim bukovjem, gladkokožne krevljaste veje so segale časih preko ceste.

Konja sta bila krepka in spočita in voz je drdral zmerom enako, dasi je šlo navzgor. Po posebno strmih ovinkih sta stopala konja korakoma in grivasti glavi sta kimali. Kadar je Francka opazila, da se pomika voz nalahko, je skočila, kakor da bi jih hotela dohiteti z enim samim korakom; toda život se je spenjal naprej, noge pa so ostajale zadaj in so bile težke in nerodne. Časih se ji je zdelo, da se je nekdo ozrl, in pred motnimi očmi je nekdo pokimal in je zamahnil z roko in voz se je ustavil. Ali kakor je tekla, je tekla tudi voz; ni se bil ustavil in nihče ni bil zamahnil z roko.

Francka je začela klicati, toda glas je bil šibak in hripav, in ker je voz ropotal, je pač niso mogli slišati. Noge so se premikale zmerom počasneje in koraki so bili zmerom manjši. Časih se ji je celo zdelo, da se pomika nazaj, da ji uhaja pot izpod nog, kakor da bi hodila po vodi s tokom in bi valovi pod njenimi nogami hiteli pred njo v daljavo.

„Čakajte! Čakajte!“

Kamenje jo je oviralo in tako je poskakovala s te strani ceste na drugo, ali pot je bila povsod razrita in posuta z velikim ostrim kamenjem in voz je bil zmerom enako daleč. Kadar je zavil za drevje, jo je izpreletel mraz in obšlo jo je, da ga ne ugleda nikoli več in da izgine po hribu navzdol za smerom. Domislila se je in da bi presekala ovinke in da bi tekla naravnost skozi gozd po bližnjicah. Skočila je preko jarka, na travo. Ali komaj je tekla deset korakov, jo je zgrabil strah, da bi zgrešila pot in da bi se izgubila; vrnila se je na cesto in dolga robida jo je oprasnila po licu. Ko je skočila, je stopila na trakovne desne čizme in trakovni so se odtrgali. Francka je postala, zajokala je naglas in je tekla dalje.

„Tak ne bodi neumno, dekle, pa ne teci; kako je neumno!“

Pogledala je jezno in je pljunila z voza.

Pogovori so utihnili; vsi, romarji in romarice, so gledali nazaj na tisto smešno in zaprašeno punco iz cunj, ki se je pomikala za vozom. Voznik je gnal.

Francki se je bilo izprva zazdvedlo, da se voz ustavlja, da stopajo konji samo še stopoma in da bodo precej zavili malo v stran ter čakali nanjo. Skakala je lahko in veselo preko kamenja, preko blatnih luž, ki so bile ostale izza poslednjega dežja v senci košatih bukev. Ali kmalu je zapazila, da ni razdalja med njo in med vozom še nič manjša, in poslala je, da bi videla natanko: voz je hitel kakor prej in voznik je sedel sključen spredaj, v levici je držal vajeti, v desnici bič.

„Čakajte! Čakajte!“

Zakaj ne čakajo, ki so jo videli in so klicali, da naj stopi gor? Nerazumljiva groza jo je obšla in mraz ji je bilo v hrbet, kakor da bi ji pihal hladni veter za vrat in po telesu dol.

„Nečejo čakati!“ jo je izpreletelo hipoma, zgrabilo jo je kakor s trdimi rokami. Vidijo in nečejo čakati; sede na vozu in gledajo, kako teče za njimi in vpije in joka; pa se smejo; prijetno sede, roke uprle ob kolena, glavo sklonjeno, in se smejejo na tihem, kakor tisti žid v cerkvi, ki sedi ob strani in gleda, kako bičajo Jezusa.

Skočila je čez mlako, levi čizem se je sezul in je odletel v stran, spotaknila se je in je padla. Vstala je hitro, komaj da se je bila dotaknila tal, in je tekla z eno obuto, drugo boso nogo. V boso nogo ji je bilo hladno in je tekla laže.

(Nadaljevanje sledi)

nepremagljiva skušnjava

RUSSEL BEGGS

Samo eno mi še preostane, si je mislila Emily Porter: biti moram zadržana in se kmalu posloviti. Ozrla se je proti Robertu, ki je pri baru mešal rdečkast cocktail. Rada ga je gledala, njegove črne lase, sive oči, smehljajoče se ustnice, vitko postavbo... Zdrznila se je. Tole, da ga zdaj opazuje, se pa res ne ujema s tem, kar je pravkar sklenila. Robert jo je pogledal iznad rdečkastega cocktaila in se ji nasmehnil. Razveselila se je in mu vrnila nasmeh. Takoj nato se je spet zresnila in nasmeh je izginil. Bodi vendar zadržana in pojdi kmalu domov!

Tisoči ljubezenskih pism so ležali na njegovi pisalni mizi, ko se mu je ponudila za tajnico. Prav nič je ni veselilo delati v reklamnem oddelku, a preprosto, bila je preveč radovedna, kakšno je podjetje Robert Dillon; mlad moški, kot se je izkazalo pozneje, in velika pisalna miza.

Njena prva naloga je, tako ji je bil razložil, prebrati ljubezenska pisma in izmed njih izbrati najboljše za televizijsko oddajo, ki jo pripravlja.

Njeni načrti za bodočnost so bili pravzaprav drugačni. Hotela je priti v New York in se zaposliti v kakšni konservativni banki, nato pa spoznati kakšnega računovodjo in se z njim poročiti. Zaradi vabljlive priložnosti je za nekaj časa opustila ta načrt — popustila je staremu hrepenenju in je tako smela upravičeno brskati po tujih pismih. Tako je torej sprejela službo, sedla je in začela brati.

Reklama pri podjetju Robert Dillon je bila na primer taka: v izločeno okno veleblagovnice so postavili iglu, v katerem je teden dni živela eskimska družina — vse to samo za reklamo najnovejšega hladilnika. Ali pa so poslali moža in ženo za mesec dni na samotni otok, s seboj pa so jima dali samo hrano in šah — kot dokaz za to, da ljudje zadostujejo drug drugemu; toda mar samo zaradi šaha? Nikoli!

Služba je bila prismojena, brez določenega delovnega časa in brez stalnega mesta. Emily in Robert sta se sestajala s strankami na dirkališčih, v nočnih lokalih, gledališčih, kmečkih hišah in na nogometnih igriščih. Često sta delala ponoči; vse skupaj je bilo videti kot rendez-vous in tako je bilo samoumevno, da se je Robert začel poslavljati s poljubom za lahko noč.

Nato pa se je nekega večera iz takega poljuba izcimilo veliko več. Emily je splavala v višave in zdelo se ji je, da se ne more več vrniti. Stekla je v svojo sobo in skušala spet ujeti trdna tla.

Ob misli, da bi se poročila s človekom, ki ima tako prismojen poklic, se je razjezila. Robert je res prijeten, toda ni si mogla predstavljati, da bi se z njim poročila. Ne preostane mi nič drugega, se je končno odločila, kot da se spet lotim prvotnega načrta: v banko k prijaznemu, mirnemu računovodji.

Še teden dni po usodnem poljubu je oklevala. Robert je bil videti potrjen in se je še enkrat poskušal pogovoriti z njo, toda Emily ga ni hotela poslušati. Dva dni pozneje jo je posredovalnica za delo poslala k bančni družbi Felp & Farlow. Solidna in staromodna banka ji je ugajala in ugajali so ji tudi ljudje. Sprejeli so jo.

Zdaj ji je bilo treba še dva tedna vzdržati v službi pri Robertu Dillonu

in med tem časom je iz dneva v dan ugotavljala, kako pravilna je bila odločitev. Toda ko je napočil zadnji dan službe, je Robert trmoglavil, da mora priti k njemu na večerjo, ki jo bo sam pripravil.

Z rožnatima cocktailoma je stopil k njej. Ponudil ji je kozarec, z drugim pa nazdravil. „Na čast obroču, s katerim si je Emily Porter iz

valentin polanšek:

lasje v vetru

lasje v vetru
leteče mladence
in vzklile
začudene ceste
ki se mrtvaško
bližijo
ob taki brzini
brnečih koles

več
da želim
takim lepoticam
varnih steza
mirnih hrepenenj

previdnosti oklenila srca,” se je nasmehnil. „Naj nekega dne počti zaradi pravega moža.”

„Nobenega tega obroča nimam,” se je jezila Emily.

„O, pa ga imaš,” je rekel Robert, „in samo ljubezen ga bo pretrgala.”

Bodi zadržana se je opomnila Emily, in kmalu se poslovi.

„Na zdravje,” je odvrnila.

„Zdaj pa lepo sedi,” je rekel Robert in jo popeljal k usnjenemu naslonjaču. „Stekel bom okoli vogala, ker moram še nekaj kupiti.” Odložil je kozarec in pohitel skozi predsobo na prosto. Slišala je, kako so se odprla in spet zaprla vhodna vrata.

Lahko bi se vam kdaj pripetilo, da bi odpotovali na vasico Merikjarvi, ki jo njeni prebivalci imenujejo mesto. Prosim vas, v tem primeru ne omenjajte mojega imena, kajti za to imam tehtne razloge.

Niti najmanj ne dvomim, da bi vprašanje, ali je Merikjarvi vas ali mesto, vedno rešili v mojo korist. Za njegove prebivalce je bila malenkost spremeniti vas v mesto. To so opravili povsem enostavno: s telefonsko žico so zvezali učiteljevo hišo s pastorevo in tedaj je ves teritorij pod žico postal mesto, žica pa telefonska mreža. Podobno so ustvarili knjižnico in čitalnico. Neki turist je prinesel s seboj knjigo in nekaj časopisov. Ko jih je prečital, jih je enostavno odvrgl, prebivalci Merikjarvija pa so jih pobrali, naredili iz njih stene in streho ter nalepili napis: „Javna knjižnica in čitalnica mesta Merikjarvija.”

Sprva nisem niti vedel, da obstoji Merikjarvi, čeprav sem prebival nekaj časa v sosednji vasici Kuomjaki. Tu sem imel tudi svojo jadrnico. Tretji dan ko sem prišel, so prebivalci Kuomjakija postavili steber in nanj pripeli napis „Jadroklob”, mene pa imenovali za predsednika kluba. Takoj sem spoznal, da so ti prebivalci povsem sorodni svojim sosedom v Merikjarviju. Hotel sem odbiti to čast, toda če vidijo oni v tisti žici telefonsko mrežo, zakaj ne bi bil jaz predsednik „Jadrokloba”?

Kakorkoli, slava kluba in njegovega predsednika se je hitro razširila in prišla na uho prebivalcem Merikjarvija. Za vse, kar je sledilo, nisem kriv.

Nekega lepega dne mi je merikjarviško „Združenje za šport in nego telesa” poslalo dopis, v katerem so mi sporočili, da bodo priredili regato in me zaprosili, da sodelujem v tekmovalstvu. Prva nagrada pokal in spomenica, druga in tretja pa častna diploma. Regata naj bi bila prihodnji teden ob dveh popoldne.

Obljubil sem jim, da bom sodeloval. Prišel je nazadnje tisti dan. Brez vsakršnega vznemirjenja

Srkala je cocktail in si ogledovala sobo. Na mizici, kjer je stal telefon, je opazila usnjeno beležnico. Platnice je krasila plesalka v zlatu, pod njo pa je bilo zapisano: Moj harem. Vedela je, da se Robert sestaja z dekleti, sama pa jih ni poznala. Zgrabila jo je radovednost. Oklevala je. Vendar pa, je pomislila, morda pa ne bi bilo tako grdo, ko bi pogledala, če je tudi njeno ime v beležnici. Začela je listati. Njeno ime in naslov sta bila zapisana pod črko P. Razen njenega ni bilo drugega imena. Ko je že držala knjižnico v roki, se ni mogla več ustavljati želji, da bi še malo polistala. Na prvi strani, pod črko A, je zagledala spet eno samo ime in naslov — svoje. Obrnila je list. B. Spet samo eno ime in naslov — njeno. Tako se je nadaljevalo stran za stranjo.

Na zadnji strani je bilo zapisano: „Ljuba Emily, ko bi imel harem, bi si želel v njem dve sto takih, kot si ti. Bi postala moja žena? Preden rečeš ne, poglej v peč. Našla boš pisano škatlo in v njej razlago o tem, kakšno bo življenje bodoče mrs. Robert Dillon. Lahko jo brez pomislekov odpreš.”

Zaprta je knjižico in jo položila nazaj na mizo. Nisem je opazila, si je rekla. Dostojno dekle ne stika po tujih rečeh. A zakaj ne bi pogledala, kaj je v peči? Saj se mi ni treba poročiti z njim, če nočem. Tako je tudi zapisano v beležnici.

Trak, s katerim je bila prevezana pisana škatla, je zdrnil s nje. V njej je Emily našla šest srebrnih žličk na sivem žametu. Otroških žličk.

In ko si jih je ogledovala, je v duhu zagledala šest otrok, drugega za drugim, kot bi pozirali za družinski posnetek. Najstarejši je bil deček, druga deklica, nato pa spet dva dečka in najmlajši sta bili deklici. Dvojčici. Na listku v škatli pa je bilo zapisano: „Se ti ne zdi jo ljubki? Si še vedno radovedna?

sem zajtrkoval in počival. Okrog dveh sem se vkrcal v svojo jadrnico, razpel jadro in odrinil proti Merikviriju. Lepa in ugodna vožnja. Pokadil sem cigareto in se predal razmišljanju o lepoti prirode.

Čez nekaj časa sem srečal ribiški čoln. Vprašal sem, kako daleč je še do Merikjarvija.

— Nekaj kilometrov, so rekli ribiči.

In res, čez deset minut se je pojavila pred menoj ogromna granitna stena. Tu in tam male hiše. Zagledal sem malo pristanišče, ki je bilo zaradi svečanosti okrašeno z ogromnim slavolokom. Pod njim so se stiskali ljudje.

Skočil sem k jadrju, ga uravnal proti pomolu in tam pristal. Čez nekaj trenutkov so me ljudske mišice dvignile kvišku.

— Hura! je zavpila množica. — Živel zmagovalci! Živel slavni športnik! Hura!

Toliko, da mi ni srce počilo od radosti in ponosa. Počutil sem se kot junak. Kje si mati, da bi me videla? Zakaj te ni tu? Zakaj ti usoda ni

ARKADIJ AVERČENKO

REGATA

dala, da bi uživala v triumfu svojega sina? Tu stoji, na soncu, velik močen in slavljen!

— Kaj pa ostali? So zelo zaostali? je vprašal neki izletnik.

— Ne vem. Nisem nikogar videl.

— Hura! so vzklikli prisotni.

Lepo mlado dekle v belem mi je dalo šopek rož in me sramežljivo vprašalo:

— Gotovo ste kot blisk leteli čez morje?

— O ne, gospodična! Jadral sem zelo počasi.

Nekdo ni mogel razumeti.

— Dajmo mu tedaj takoj prvo nagrado! je

smeh stoletij

Angleški kralj Georg I. je bil večkrat na Nizozemskem, kjer so mu vselej slano računali. Zato je sklenil, da se ne bo več zadrževal v gostilnah.

Ko se je peljal skozi mesto Alkmar in so morali preprečiti konje, si je dal kar h gostilniškim vratom prinesiti tri presna jajca. Ko jih je izpil, je vprašal za račun.

„Dve sto goldinarjev,” odvrne gostilničar.

„Kako, dve sto goldinarjevi?” vpraša kralj osupel. „Ali je v Alkmaru tako malo jajc!”

„Jajc je že dosti, samo kraljev nil” se odreže gostilničar.

OOO

Ko je bil pisatelj in satirik Jonathan Swift še pridigar, je slišal, da ljudje kot blazni kupujejo novo izdajo biblije. Swift si je dolgo domisljal, da je to posledica njegovih dobrih pridig, dokler ni ugotovil, da je knjiga priljubljena zaradi neznatne tiskovne napake. Šesta božja zapoved je namreč v njej predrzno ukazovala:

„Nečistuj!”

OOO

Zena irskega podkralja je rekla Swiftu:

„V tej deželi je zrak prekrasen!”

Pravijo, da je avtor „Gulliverjevih potovanj” ob tej priložnosti padel pred njo na kolena in jo rotil:

„Milost! Nikar ne povejte tega v Angliji, sicer nam bodo obdavčili tudi zrak!”

Le mirno poglej v pisano škatlo v hladilniku.

Zdaj sploh ni več oklevala. V veliki ploščati pisani škatli v hladilniku je našla fotografijo najemne hiše. Spoznala jo je. Nekega dne sta se bila z Robertom peljala v New Haven in njej je hiša neznansko ugajala. V trenutku je zagledala, kako se na dvorišču igra šest otrok. Bili so ljubki. Posebno dvojčici.

Na listku v škatli pa je stalo: „Tukaj bomo stanovali. Bi rada videla še več? Če bi, potem poglej v omaro na hodniku, kjer te čaka majhna pisana škatla. Tudi tokrat smeš pogledati vanjo, a le, če boš rekla da. Če pa bi rekla ne, položijo škatlo nazaj in tako ne bom nikoli izvedel da si stikala. Če bi bil jaz na tvojem mestu, se ne bi odrekel zadnji škatli.”

Jaz pa se bom tokrat prav gotovo odrekla. Ujezila se je. Postavila je pisano škatlo nazaj v hladilnik in stopila proti peči. Pograbila je sivi žamečni etui, pobrala šest srebrnih žličk in takoj nato spet pogledala 6 otrok. Čisto jasno jih je videla. Posebno dvojčici. Vrgla je žličke v škatlo in jo hotela prevezati s trakom. Namesto tega je po-

ložila pokrov na tla. Kaj takega se pa res ne sme zgoditi šestim otrokom! Tudi oni imajo prav tako pravico do življenja kot ona. Posebno dvojčici.

Ko je tako stala in branila otroke pred samo sabo, se je v duhu zagledala, kako prihaja iz čudovito lepe hiše k Robertu, ki mu na ramenih sedita dvojčici. Od radosti ji je hotelo razgnati srce — in kot ji je bil prerokoval Robert — obroč okrog srca se je razlezel.

Z žličkami v rokah je stekla na hodnik in obstala pred omaro. Nato jo je odprla, zagledala same obleke — polastil se je je obup.

„Lščeš tole?” je zaslišala neki glas. Robert je sedel na tleh in ji molil pisano škatlico, ki je bila tako majhna, da je bilo v njej prostora samo za prstan. Od veselja je zavpila in zdrnila poleg nje na tla med čevlje.

Poljubil jo je in nadaljevala sta tam, kjer sta tistega usodnega večera nehala. Emily je bila pomirjena in srečna. Morda bova medene tedne preživela na samotnem otoku, je pomislila, ali v izloženem oknu ali celo na gledališkem odru; toda zdaj mi je to vseeno. Popolnoma vseeno.

rekel neki izletnik. — Zakaj bi čakali na druge? Kdo ve, kdaj bodo prispeli?

Rekel sem, da takšna naglica nasprotuje športnim pravilom, toda navdušena množica ni hotela nič slišati.

— Dajte mu! Dajte mu!

Vsi so ponovno pogledali na morje, toda o drugih jadrnicah niti sledu. To jih je še bolj navdušilo.

Nisem se počutil ugodno.

— Veste, sem šepnil predsedniku Mutonenu, — moram domov, imam še važne opravke...

— Nikoli! Ne moremo vas pustiti brez trofeje je vzklilnil in me objel. — Naj bo to še stokrat proti športnim pravilom, vi boste dobili to, kar ste si priborili!

Z mize je vzel pokal in spomenico ter spregovoril: — Visokospoštovani predsednik in zmagovalci! V zdravem telesu je zdrav duh. Oboje je v vas harmonično združeno. Naj vaš podvig ostane v naših srcih zabeležen kot korak naprej pri osvajanju razburkanega morja! Vi ste zmagovalci! Sprejmite iz mojih rok ta skromna darila za spomin, naj v vas še bolj krepijo športnega duha! Hura!

Vzel sem nagrado in jo spravil v žep. — Karoli, sem pomislil, — v resnici sem bil prvi. Če je tako, že moram sprejeti darila merikjaviških športnikov. Po pravilih bi moral dobiti celo drugo in tretjo nagrado, ker sem bil hkrati tudi drugi in tretji.

Ob klicih in ovacijah sem skočil v jadrnico, razprostrl jadro in odplul. Množica je stala vzdolž pomola in čakala, kdaj se bodo pojavili ostali tekmovalci.

OOO

Če boste kdaj prišli na finsko obalo in zašli v vas Merikjarvi, kjer v pristanišču stojijo člani združenja za šport in nego telesa v mrzličnem pričakovanju, jim recite, naj gredo raje domov. Zares nima smisla, da bi tako dolgo zastoj čakali.

Avstrijski dogodki

Izvoz kmetijskih pridelkov

Agrarno-gospodarski inštitut pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo ugotavlja, da avstrijski izvoz kmetijskih pridelkov stalno narašča. Lani je bil na tem področju dosežen nov rekord, ko je naša država izvozila za 2,92 milijarde šilingov kmetijskih pridelkov, kar je bilo skoraj za eno tretjino več kot leta 1966. Na skupnem izvozu Avstrije pa je bil izvoz kmetijskih pridelkov lani udeležen s 6,2 %, medtem ko je leta 1966 znašal le 5,1 %. Skoraj 73 odstotkov avstrijskega agrarnega izvoza je šlo v države članice EGS, v države področja EFTA 18 odstotov, v vzhodnoevropske dežele 2,7 in v druge dežele 9 odstotkov. Po drugi strani pa je bil uvoz kmetijskih pridelkov lani po več letih prvič spet manjši, vendar je njegova vrednost še vedno znašala 8,36 milijarde šilingov. Na dežele EFTA je od lanskega agrarnega uvoza Avstrije odpadlo 8,7 odstotka, na EGS 32,3 odstotka, na vzhodnoevropske dežele 17,5 odstotka in na druge države 41,5 odst.

Ugoden turistični razvoj

Turjski promet se je na Koroškem v mesecu juliju izredno dobro razvijal. Številni turistični kraji so poročali o znatnem porastu števila nočitev v primerjavi s istim mesecem lanskega leta. To velja tudi za mnoge občine na južnem Koroškem, kakor kažejo naslednje številke: Šmohor letos julija 49.259 nočitev (lani julija 36.008), Bektanj 143.078 (115.895), Marija na Zilji 115.743 (99.160), Vrba 176.531 (158.605), Poreče 183.041 (158.133), Kriva Vrba 125 tisoč 791 (109.007), Otok 53.494 (52.111), Hodiše 127.611 (119.472), Dobrla vas 33 tisoč 891 (24.581) in Rožek 10.449 (6900).

Mednarodne konference

Dunaj — kjer trenutno zaseda konferenca OZN o raziskavi in miroljubnem izkoriščanju vesolja — bo tudi v prihodnjih tednih in mesecih prizorišče različnih mednarodnih konferenc in zasedanj. Od 28. 8. do 5. 9. bo na Dunaju mednarodna konferenca za fiziko jakega toka, od 2. do 9. 9. bo sledil mednarodni filozofski kongres, nato od 16. do 21. 9. mednarodni kongres za skupinsko psihoterapijo in od 29. 10. do 1. 11. mednarodni seminar za sociologijo športa. Nadalje bo Dunaj sedež glavne skupščine mednarodne atomske komisije, ki bo zasedala od 24. 9. do 1. 10., ter svetovne konference OZN za cestni promet, ki se bo odvijala v dneh od 7. 10. do 8. 11. Poleg tega pa bodo na Dunaju tudi še različne mednarodne gospodarske prireditve.

Pomoč med sosedi

Pred nedavnim je prispela na Dunaj skupina 48 diplomiranih bolniških sester iz Jugoslavije, ki bodo opravljale službo v dunajskih bolnišnicah, kjer vlada veliko pomanjkanje bolniških sester. Podobno pomoč je Jugoslavija nudila Avstriji tudi že v prejšnjih letih ter imajo z jugoslovanskimi bolniškimi sestrami zlasti na Dunaju izredno dobre izkušnje.

Vse za Vašo hišo in gospodarstvo
Vam nudi najugodnejše trgovina

K A U F H O F
VALENTIN IN ANGELA
BLAŽEJ
PLIBERK — LIBUČE

RADIO PROGRAM

REGIONALNI PROGRAM

Poročila, 5.00. 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zvenej jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.05 Pregled sporeda.

Sobota, 24. 8. 5.05 Godba na pihala — 5.05 Obvestila za kmetijske delavce — 7.55 Naš hišni vrt — 8.15 Prijubljene melodije — 10.05 Iz mladosti — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za filateliste — 14.20 Godba na pihala — 15.00 Koroški roman — 15.30 Koncert po željah — 16.30 Dobrodošli na Koroškem — 17.10 Koroške pesmi — 18.00 Za delovno ženo — 18.50 Kulturno-politične perspektive — 20.10 Demimonde — 21.00 Zvenej Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 25. 8. 6.05 Orglska glasba — 7.35 Jutranja glasba — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Dunajčani smo, Dunajčani ostanemo — 9.00 Prominentni igrajo svoje najljubše melodije — 10.30 Radijska prireditev — 11.00 Opoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.25 Glasbeni desert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Novi val — 18.00 Ogledalo koroškega tiska — 18.15 Pisane note — 18.30 Koroški portret — 18.45 Pridite in prepevajte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Pogovor za gostom — 20.10 Štajerska oddaja — 21.30 Andante parodibele.

Ponedeljek, 26. 8. 5.05 Godba na pihala — 9.00 Dobre note — 10.05 Nepozabne melodije — 13.45 Glasba po kosilu — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 17.10 S pončom in sombrero — 19.15 Fenomen letečih krožnikov — 20.10 Veseloliga — 21.30 Ljudska glasba sosedov: Nemčija — 22.10 Aktualna športna diskusija.

Torek, 27. 8. 8.15 Davčno pravo — 8.20 Prijubljene melodije — 9.30 Ljudske pesmi in plesi — 10.05 Vožnja brez cilja — 13.45 Za mladino — 15.00 Komorna glasba Ludwiga van Beethovna — 17.10 Vam v veselje — 18.00 Problemi koroških mest — 19.15 Slišiš pesmico — 20.10 Salzburške slavnostne igre.

Sreda, 28. 8. 5.05 Ljudske viže — 8.15 Prijubljene melodije — 9.30 Vestl iz umetnosti in znanosti — 10.05 Vesele note — 11.00 Ljudska glasba z Dunaja — 13.45 Glasba po kosilu — 15.15 Koroški avtorji: Nora Urban — 15.30 Ljudska glasba iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Obisk pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Mladina, seksualnost in šola — 21.00 Za prijatelja planin — 21.15 Planine, rože, jodlarji.

Četrtek, 29. 8. 5.05 Ljudske viže — 8.15 Prijubljene melodije — 9.30 Na visoko planino — 10.05 Začelo se je z Josefom Lannerjem — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Ura pesmi — 15.30 Otroška ura — 17.10 V koncertni kavarni — 18.00 Gospodarski komentar — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Pojdi na planino — 21.00 Zvenej alpska dežela.

Sobota, 24. 8. 18.30 Disneyev svet — 19.20 S kamero po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.30 Vijavaja — 20.35 Srečanje s partizanskimi borci — 21.35 Karavana zapravljenikov — 22.00 Osvajalci — 22.50 Kažipot — 23.05 Poročila.

Nedelja, 25. 8. 9.10 Oddaja v madžarščini — 9.25 Poročila — 9.30 Dobro nedeljo voščilo — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Disneyev svet — 11.35 Cirkus, angleški film — 12.00 Nedeljska konferenca — 18.55 Kažipot — 19.10 Serijski film — 20.00 Dnevnik — 20.45 Vijavaja — 20.50 Zabavno glasbena oddaja — 21.50 Športni pregled — 22.20 Dnevnik.

Ponedeljek, 26. 8. 18.30 Po Sloveniji — 18.45 Vijavaja — 18.50 Kulturna reportaža — 19.20 Oddaja za italijansko manjšino — 19.45 Plošča poletja — 20.00 Dnevnik — 20.30 Vijavaja — 20.35 Drama — 21.35 Oddaja resne glasbe — 22.05 Poročila.

Torek, 27. 8. 18.30 Risanke — 18.45 Torkov večer — 19.05 Filmski mozaik — 20.00 Dnevnik — 20.30 Vijavaja — 20.40 Celovečerni film.

Sreda, 28. 8. 18.35 Kljukčeve dogodivščine — 19.05 Baletna oddaja — 19.45 Prospekt — 20.00 Dnevnik — 20.30 Vijavaja — 20.35 Znanja, neznanja domovina — 21.35 Serijski film — 22.25 Poročila.

Četrtek, 29. 8. 17.30 Buffalo Bill — 18.00 Po Sloveniji — 18.20 V narodnem ritmu — 18.45 Po sledih napredka — 19.05 Zabavno glasbena oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.45 Vijavaja — 20.50 Dramatiziran roman — 21.50 Jazz festival v Ljubljani — 22.10 Poročila.

Petek, 30. 8. 18.20 Mokedajeva pravljica — 19.05 Na sedmi stezi, športna oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.30 Vijavaja — 20.35 Celovečerni film.

Petek, 30. 8. 5.05 Z veseljem zvokom — 8.15 Prijubljene melodije — 9.00 Koncert na trgu — 9.30 Evropska zborovska glasba: Rusija — 10.05 Glasbeno počitniško potovanje — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 Koroška domovinska kronika — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 17.10 Z glasbo ob koncu tedna — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Veselo zaigrano — 20.10 Če petlja ne bi bilo — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.20 Pogled k sosedu.

1. PROGRAM

Poročila, 6.00. 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevanju — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 24. 8. 6.05 Vesele melodije — 9.00 Smeh spada k oliki — 13.00 Majhni koncert — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.00 Slavnostne igre v Bregenzu — 17.45 „Ljubezen na temnih cestah“ — 18.00 Evropa poje: Nemčija — 18.30 Ljudska glasba z Bavarske — 20.00 Salzburške slavnostne igre — 22.10 Jazz — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 25. 8. 6.05 Vesele melodije — 9.10 Za prijatelje glasbe — 11.00 Salzburške slavnostne igre — 13.10 Dobrodošli z novicami — 13.00 Stališče — 13.35 Operni koncert — 15.00 Zabavni koncert — 16.30 Križem skozi svet, križem skozi čas — 17.05 Pokrajina z mojimi očmi — 18.00 Veselo petje, veselo igranje — 19.10 Majstri tričetrtinskega takta — 20.00 „V Kongu“, slusna igra — 22.50 Moderna pesem — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 26. 8. 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.15 Vesele melodije — 15.00 Večna doba odkritij — 17.15 Knjiga tedna — 17.30 Mladinska redakcija — 19.45 Šanson — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Melodije klasične opere — 21.30 Argumenti — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 27. 8. 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 15.00 Stara gorska mesta na Koroškem — 19.45 Pesmi in balade Franza Schuberta — 20.00 Spectrum Austriac — 21.30 Glasbeni feljton — 22.10 Ob last, pravo, morala — 23.20 Eksperimentalna glasba.

Sreda, 28. 8. 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 15.00 Domovina duhovitosti in kulture — 17.30 Mladinska redakcija — 19.45 Šanson — 20.00 Salzburške slavnostne igre — 22.10 Mednarodna radijska univerza — 22.30 Dovolite, moje ime je Cox — 23.10 Sodobna glasba.

Četrtek, 29. 8. 6.05 Preden odidete — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 15.00 Majster Tomaž iz Beljaka — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.45 Pesmi in balade — 20.00 Glasba in družba — 21.30 Nedeljski pesniki — 22.30 Kraljica inštrumentov.

Petek, 30. 8. 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.13 Vesele melodije — 15.00 Večna doba odkritij — 17.15 Pomembni znanstveniki — 17.30 Mladinska redakcija — 19.45 Šanson — 20.00 Radijska igra — 21.15 Glasbene šarade — 22.10 Mesečno medicinsko poročilo — 22.30 Dovolite, moje ime je Cox — 23.10 Glasba z Dunaja.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 24. 8. 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Zeleni gozd je lovcem raj.

Nedelja, 25. 8. 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 26. 8. 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Za ženo in družino — 18.00 Dečva, greva rajat.

Torek, 27. 8. 14.15 Poročila in objave — Od tedna do tedna na Koroškem — športni mozaik.

Sreda, 28. 8. 14.15 Poročila in objave — Izreki in anekdote.

Četrtek, 29. 8. 14.15 Poročila in objave — Ura pesmi — Cerkev in svet.

Petek, 30. 8. 14.15 Poročila in objave — Koroška poje in igra: koncert SPD „Danica“ št. Vid v Podjuni.

RADIO LJUBLJANA

Poročila, 4.30. 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočila vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnost doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni poglobitveni.

Sobota, 24. 8. 8.08 Glasbena matineja — 9.00 Zanimivi doživljaji velikih raziskovalcev — 9.15 Glasbena pravljica — 9.30 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avto-stop — 12.40 Narodne pesmi in plesi iz Pomurja — 14.05 Paleta zabavnih melodij — 15.45 Literarni sprehod — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Igramo beat — 18.15 Pravkar prispelo — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Godala in ritmu — 20.00 Sobotni večer — 20.30 Zabavna radijska igra — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 25. 8. 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05

NOVICE IZ SLOVENIJE

Najlepša Mariborčanka

Na veliki družabni prireditvi so prejšnji teden v Mariboru izbrali najlepšo Mariborčanko. Za naslov se je potegovalo 18 lepotic, končno pa je z le eno samo točko prednosti zmagala 18-letna administratorka Hedvika Mlakar iz Bresternice pri Mariboru. Le eno točko za zmagovalko se je na drugo mesto uvrstila 17-letna dijakinja mariborske administrativne šole Zdenka Jurenc, medtem ko je tretje mesto osvojila 16-letna frizerka Majda Šalamon.

Rekord tovarne Ruše

Tovarna dušika v Rušah je v prvem polletju letošnjega leta dosegla rekordno proizvodnjo umetnih gnojil v primerjavi s istim obdobjem zadnjih nekaj let. Izdelali so namreč 49.646 ton mešanih gnojil, 838 ton mikrofosfa in 685 ton cianamida. Povpraševanje po gnojilih iz ruske tovarne je večje, kakor je njena proizvodnja zmogljivost, zato je razumljivo, da je bila tudi letošnja rekordna proizvodnja takoj prodana.

Potres na Gorenjskem

Prejšnji petek ob pol enajsti uri zvečer so seizmološke naprave ljubljanskega observatorija zabeležile potres, katerega središče je bilo v zgornji dolini Save, v okolici Radovljice, po jakosti pa je bil potres pete stopnje. Potres so močno občutili tudi v okolici Bleda in Bohinja, medtem ko je bil na Jesenicah, v Trzinu in Kranju potres že šibkejši. (Potresne sunke je bilo čutiti tudi v Celovcu in Beljaku — op. ured.)

Številne prometne nesreče

Prejšnji teden se je zgodilo na cestah v Sloveniji skupno 230 prometnih nesreč, ki so terjale 9 človeških življenj, medtem ko je bilo 125 oseb težko in 146 oseb lažje poškodovanih; materialna škoda znaša skoraj 1,3 milijona novih dinarjev, kar je približno 2,6 milijona šilingov. Skupno pa se je v Sloveniji letos pripetilo že 4583 prometnih nesreč, katerih bilanca je naslednja: 255 mrtvih, 2131 težko in 2829 lažje poškodovanih ljudi ter za dobrih 20 milijonov Ndin materialne škode. Med najpogostejšimi vzroki so nepazljivost, izsiljevanje prednosti, neprimerna hitrost, nepravilno prehitevanje in vinjenost za volanom.

Hmeljarska sezona

V Savinjski dolini in obrobni predelih, kjer več kot 1700 hektarjev zemlje služi pridelovanju hmelja, se je ta teden začelo obiranje letošnjega pridelka. Samo na obratih kmetijskega kombinata Zalec je zaposlenih najmanj 10.000 obiralcev. Po oceni strokovnjakov je letos računati z boljšo letino kot lani, tako da bo v Sloveniji znašal skupni pridelek po okvirni oceni kakih 3300 ton. Letošnji pridelek bo kakovosten, zato glede prodaje nimajo skrbi.

Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Nedeljski mozaik lepih melodij — 12.10 Voščila — 13.15 Iz operetnih partitur — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.00 Narodna zabavna glasba — 14.30 Humorska tedna — 14.45 Z velikimi orkestri v tričetrtinskem taktu — 15.05 Popoladne ob zabavni glasbi — 16.00 Radijska igra — 17.05 Nedeljsko športno popolno — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Srečanje večer.

Ponedeljek, 26. 8. 8.08 Dela jugoslovanskih skladateljev — 9.00 Za mlade radovedneže — 9.15 Iz albuma skladb za mladino — 9.30 Z operetnih odrov — 12.10 Igra violinist Viktor Pikaizen — 12.40 Koncert pihalnih orkestrrov — 14.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.40 Zbor „Zarja“ iz Trbovelj — 17.05 Operni koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Poje Lidija Kodrit — 20.00 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 21.30 Godala s solisti — 22.10 Radi se jih poslušali.

Torek, 27. 8. 8.08 Pojo solisti Zagrebške opere — 9.00 Zanimivi doživljaji velikih raziskovalcev — 9.15 Poje mladinski zbor — 12.10 Iz opere „Ivan Susanin“ — 12.40 Iz kraja v kraj — 14.05 Koncert za oddih in zabavo — 15.40 V terek nasvidenje — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 Iz naših studlov — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Poje Melka Štok — 20.00 Radijska igra — 21.01 Pesem godal — 21.15 Parada popevk — 22.15 Jugoslovanska glasbena tribuna.

Sreda, 28. 8. 8.08 Vedra glasba iz več stoletij — 9.00 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.15 Počitniški pozdravi — 12.10 Baročni koncert — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Igramo za razvedrilo — 14.35 Voščila — 15.40 Narodne pesmi iz Argentine — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Iz domače baletne glasbe — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Operni večer — 22.10 Zaplešite z nami.

Četrtek, 29. 8. 8.08 Iz oper dunajskih klasikov — 9.00 Zanimivi doživljaji velikih raziskovalcev — 9.15 Uspehi glasbenih šol — 9.30 V planinski koči — 12.10 Iz opere „Ekvinočij“ — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Vrtljivi zabavnih melodij — 15.40 Pianistka Tatjana Bučarjeva — 17.05 Četrtekov simfonični koncert — 18.15 Glasba in turizem — 19.15 Poje Alenka Pinterič — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Sto let slovenske lirike — 22.10 Pri skladatelju Dimitriju Šostakoviču.

Petek, 30. 8. 8.08 Glasbena matineja — 9.00 Pionirski tednik — 12.10 Chopin in Liszt — 12.40 Čez polja in potoke — 14.35 Voščila — 15.20 Turistični napotki — 15.40 Igrajo mali ansambli — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi po zabavni glasbi — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Poje Tatjana Gros — 20.00 Pevski zbor „Jean Paul Kreder“ iz Pariza — 20.30 Dobimo se ob isti uri — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.10 Festival jazz.

AVSTRIJA

TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

Sobota, 24. 8. 18.30 Poročila — 18.35 Od tedna do tedna — 19.00 Očarljiva Jeannie — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Počitniška doživetja — 21.00 Šport — 21.30 Čas v sliki — 21.45 „V znamenju zla“.

Nedelja, 25. 8. 13.15 Avtomobilske dirke — 16.45 Doktorji — 17.35 Za mladino — 18.00 Za družino — 18.30 MI: severna Gradiščanska — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.15 „Seviljski brivec“, opera — 22.50 Čas v sliki.

Ponedeljek, 26. 8. 18.30 Poročila — 18.35 Podoba Avstrije — 19.00 Zabavna oddaja — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Solo za ONCEL — 21.05 Iz zgodovine olimpijskih iger — 22.05 Čas v sliki — 22.15 Ukradena listina. **Torek, 27. 8.** 18.30 Poročila — 18.35 Kitajske race — 19.00 Hiram Holiday — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Horizonti — 21.00 Na otoku s teboj — 22.45 Čas v sliki.

Sreda, 28. 8. 11.00 Horizonti — 11.45 Sunset Strip — 17.00 Listamo po slikanici — 17.20 Gotovo vas bo zanimalo — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Plačilni natakari — 21.10 Friedrich Hölderer pripoveduje — 22.00 Čas v sliki — 22.10 Nočni studio.

Petek, 30. 8. 11.00 Friedrich Hölderer pripoveduje — 11.50 Venera iz Tivolija — 18.30 Poročila — 18.35 Podoba Avstrije — 19.00 Tajno naročilo za Johna Draka — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Še enkrat videti domovino — 21.50 Prosimo odložite — 22.50 Čas v sliki.

Podjunijski trgovski CENTER
bratje RUTAR & Co

Dobrla ves-Eberndorf

HLADILNIKE

pohištvo
talne obloge
barve

Vabljeni tudi v hotel-gostilno RUTAR